

การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ
สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

ร้อยตำรวจเอกหญิง เพ็ชรา อเนจร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2549

การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ
สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชรา อุนจร

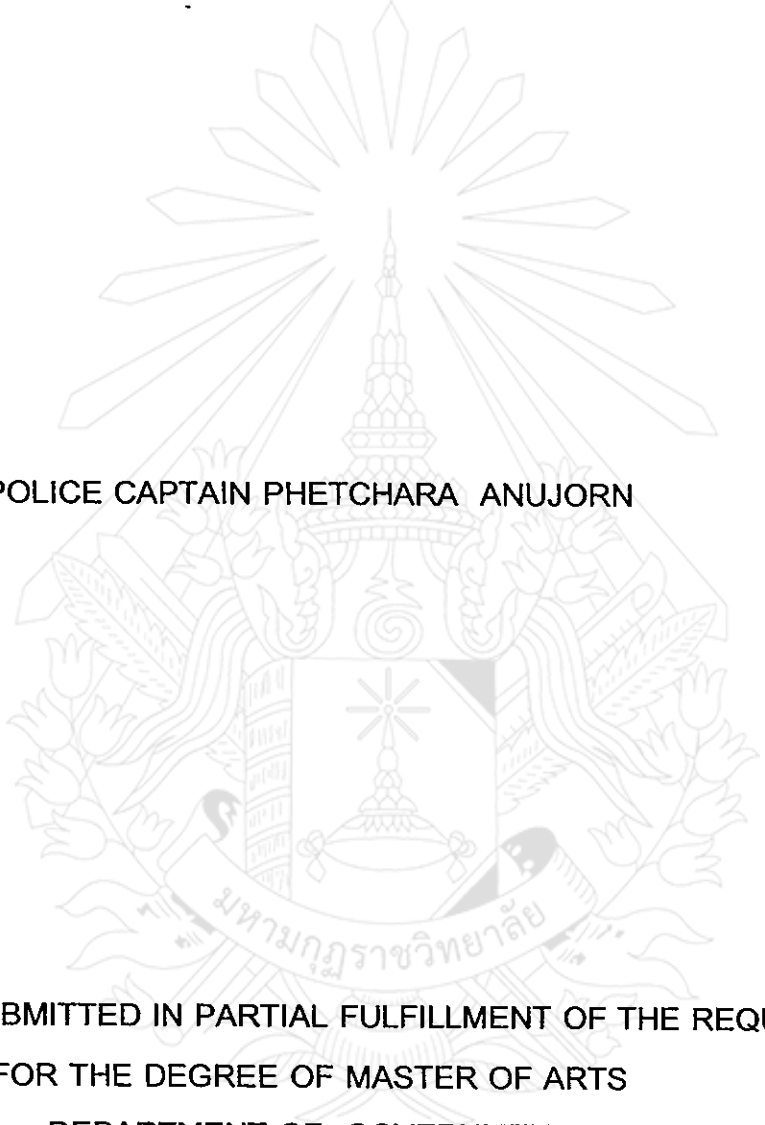

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2549

B 9043

**AN APPLICATION OF MORALS TO POLICE LIFE
: A CASE STUDY OF NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCIAL POLICE**

POLICE CAPTAIN PHETCHARA ANUJORN

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2549 (2006)**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน
ของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธร
จังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา : ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชรา อนุจร
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

.....
(พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์)

ประธานกรรมการ

.....
(ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

.....
(ผศ. พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก)

กรรมการ

.....
(ดร. ประยงค์ ชูรัชย์)

กรรมการ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : **An Application of Morals to Police life : A Case Study of Nakhon Si Thammarat Provincial Police**

Student's Name : **Police Captain Phetchara Anujorn**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Kantaphon Nuthongkaew**

Co-Advisor : **Phracrudhammachakjetiyapibal**

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree

P. Sampipattanaaviriyajarn
.....
(Phragrupaladsampipattanaaviriyajarn) **Dean of Graduate School**

Thematic Committee

P. Sampipattanaaviriyajarn
.....
(Phragrupaladsampipattanaaviriyajarn) **Chairman**

K. Nuthongkaew
.....
(Dr. Kantaphon Nuthongkaew) **Advisor**

Phracrudhammachakjetiyapibal
.....
(Phracrudhammachakjetiyapibal) **Co-Advisor**

S. Chaimusik
.....
(Asst. Emeritus Prof. Dr. Sukit Chaimusik) **Member**

P. Churak
.....
(Dr. Prayong Churak) **Member**

หัวข้อสารนิพนธ์	:	การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช
ชื่อนักศึกษา	:	ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชรา อนุจร
สาขาวิชา	:	รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	ดร. กันทภณ หนูทองแก้ว
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล
ปีการศึกษา	:	2549

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช และเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจจำนวน 104 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ข้าราชการตำรวจมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. ข้าราชการตำรวจมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับการจำแนกตามอายุ พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

Thematic Title : **An Application of Morals to Police life : A Case Study of Nakhon Si Thammarat Provincial Police**

Student's Name : **Police Captain Phetchara Anujorn**

Department : **Government**

Advisor : **Dr. Kantaphon Nuthongkaew**

Co-Advisor : **Phracrudhammachakjetiyapibal**

Academic Year : **B.E. 2549 (2006)**

ABSTRACT

The objectives of this research were to study an application of morals to daily life practice of the police in Nakhon Si Thammarat province and to compare the application of morals to practice according to their status and qualification.

The samples used in the study were 104 police officers obtained from sample random sampling method. The data were collected by rating-scale questionnaires and then analyzed by a computer program SPSS for Windows with statistic instruments for percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of the study indicated that:

1. The police officers with different gender, age, educational qualification and rank applied the morals to their daily life practice in a high level.
2. Gender, educational qualification and rank had an influence in the application of the morals to daily life practice with the significant statistic figure at .05, but the age did not play any different role in overall.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้ สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยทำให้ความช่วยเหลือและแนะนำอย่างดียิ่ง จาก ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ พระครูธรรมจักรเจติยาภิบาล อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ร่วม ที่กรุณาทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ อีกทั้ง ได้สละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระราชธรรมสุธี รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ คณะบดีบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำและเป็นกำลังใจ ขอกราบขอบพระคุณ ดร. เดชชาติ ตรีทรัพย์ ดร. ประยงค์ ชูรักษ์ และ ดร. สมคิด รัตนพันธ์ ที่ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ขอขอบพระคุณ ผศ.พิเศษ ดร. สุกิจ ชัยมุสิก ดร. ส่งศรี ชุมภูวงศ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัย

ขอขอบคุณ พลตำรวจตรีสุจิต ญาณรัตน์ ผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบคุณรองผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้ง 3 ท่าน คือ พันตำรวจเอกธนุ เอี่ยมวงศ์ พันตำรวจเอกมนตรี ศรีนพคุณ และ พันตำรวจเอกสมชาย อ่วมถนอม รวมทั้งข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

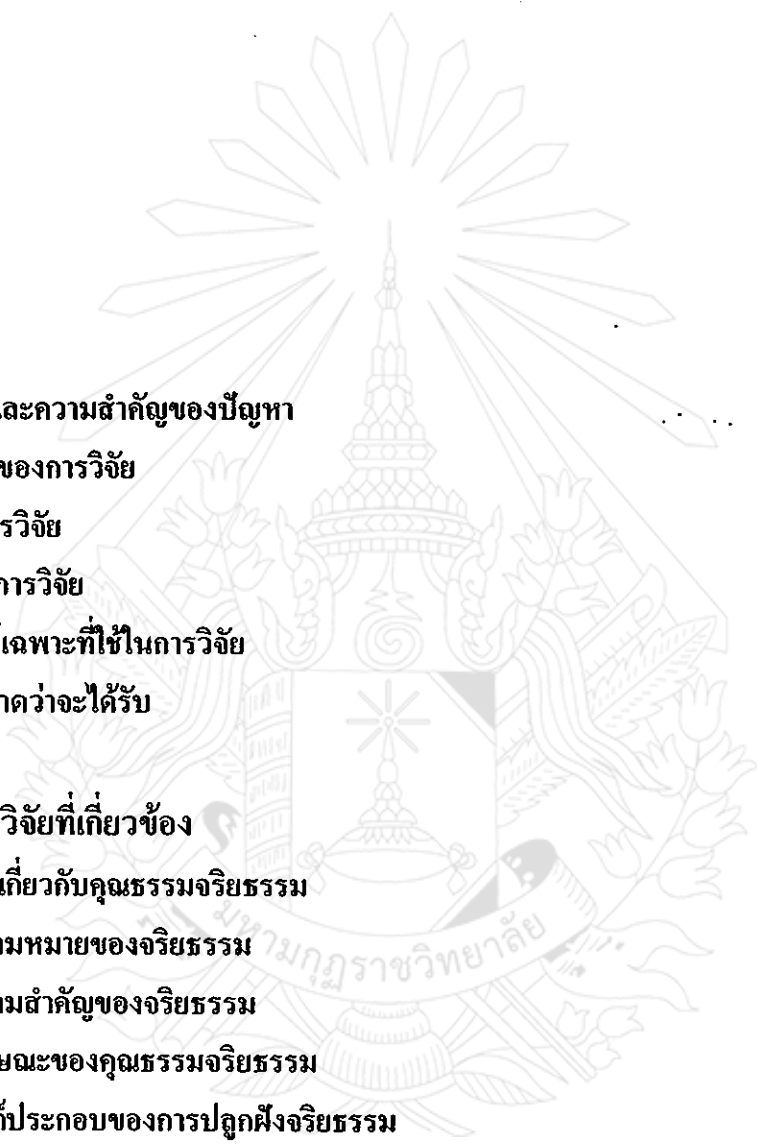
ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบความดีทั้งหมดนี้แด่บิดา มารดา และครู - อาจารย์ อันเป็นที่เคารพสูงสุด รวมทั้งผู้บังคับบัญชาและข้าราชการตำรวจทุกนาย พี่น้อง เพื่อน ๆ ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

ร้อยตำรวจเอกหญิง เพชรา อนุจร

สารบัญ

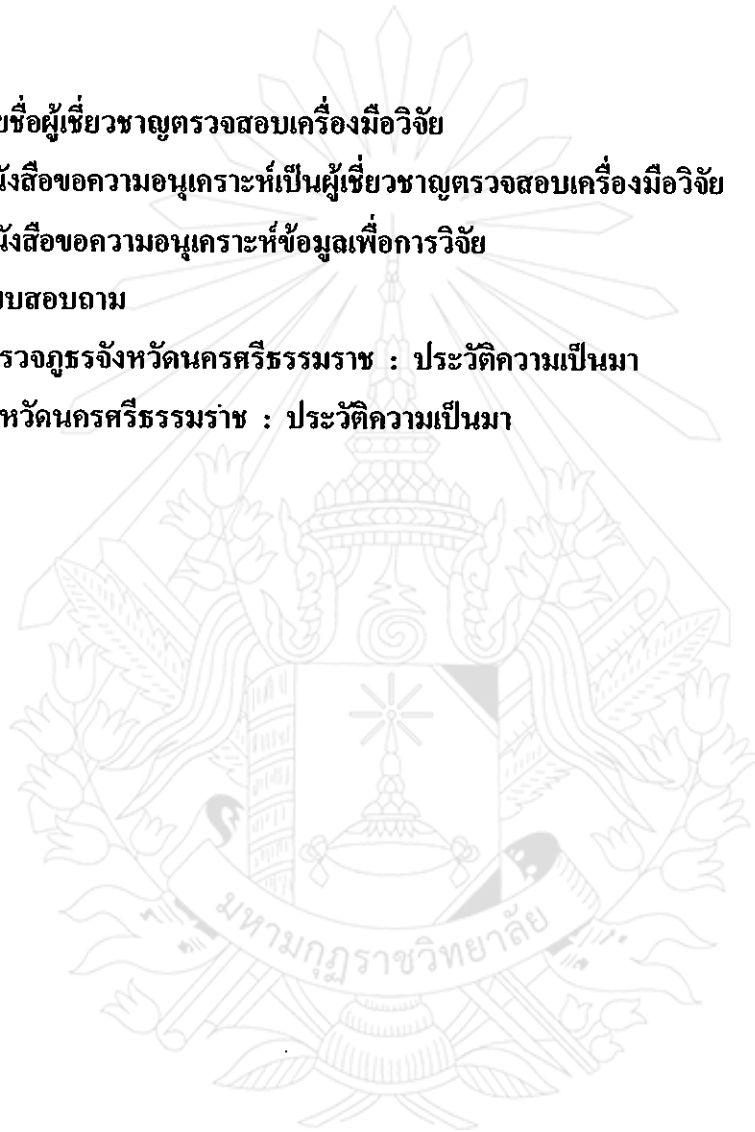
หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 คำนียามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	3
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม	5
2.1.1 ความหมายของจริยธรรม	5
2.1.2 ความสำคัญของจริยธรรม	8
2.1.3 ลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม	11
2.1.4 องค์ประกอบของการปลูกฝังจริยธรรม	14
2.1.5 หลักคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา	15
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม	25
2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	25

	๑
2.2.2 ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม	29
2.2.3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน	30
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
2.4 สรุปกรอบแนวคิด	37
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	39
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	39
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	40
3.4 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	40
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	40
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4.1 สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล	44
4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง	45
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	47
ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	72
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	76
5.1 สรุปผลการวิจัย	77
5.2 อภิปรายผล	83
5.3 ข้อเสนอแนะ	87

		๑
	5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	87
	5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	88
บรรณานุกรม		89
ภาคผนวก		92
ภาคผนวก ก	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	94
	หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	95
ภาคผนวก ข	หนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย	99
	แบบสอบถาม	100
ภาคผนวก ค	ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช : ประวัติความเป็นมา	105
	จังหวัดนครศรีธรรมราช : ประวัติความเป็นมา	122
ประวัติผู้วิจัย		129

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละ ของประชากรจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล	45
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจศีล ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ	47
ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ	49
ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ	50
ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านสังคหวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ	51
ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ	52
ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ ในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ	53
ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจศีล ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ	54
ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจธรรม ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ	55
ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ	56
ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านสังคหวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ	57
ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน ด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ	58
ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ	59

- ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจศีล ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 60
- ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจธรรม ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 61
- ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 62
- ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ด้านสังกหัตถ์ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 63
- ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวัน ด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 64
- ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ ในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตาม
วุฒิการศึกษา 65
- ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 66
- ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 67
- ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 68

- ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันด้านสังฆวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 69
- ตารางที่ 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 70
- ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้
ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ ในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตาม
ระดับชั้นยศ 71
- ตารางที่ 26 การเปรียบเทียบคะแนน การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
ข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ 72
- ตารางที่ 27 การเปรียบเทียบคะแนน การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
ข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ 73
- ตารางที่ 28 การเปรียบเทียบคะแนน การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
ข้าราชการตำรวจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา 74
- ตารางที่ 29 การเปรียบเทียบคะแนน การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของ
ข้าราชการตำรวจ จำแนกตามระดับชั้นยศ 75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในทุกสังคมย่อมมีกลไกในการควบคุมดูแลสมาชิกในสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขและเป็นที่ยอมรับกันว่าสังคมได้พัฒนา “กฎหมาย” ขึ้นมาเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น แต่การบังคับใช้กฎหมายจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บังคับใช้กฎหมายให้เป็นผล รัฐจึงต้องจัดระบบให้มีผู้รับผิดชอบดูแลคนในสังคมให้ปฏิบัติตามกฎหมาย ให้มีรูปแบบชัดเจน โดยดำเนินการจัดการควบคุมดูแลและกำหนดแนวทางที่คนในสังคมประพฤติปฏิบัติหรือประพฤติปฏิบัติต่อกัน มีการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนการปฏิบัติต่อผู้ฝ่าฝืนไว้อย่างชัดเจน โดยมีพันธะสัญญาต่อสังคมว่าจะดำเนินการด้วยความยุติธรรม รวดเร็ว และมีการปฏิบัติต่อทุกคนอย่างเสมอภาค

สังคมไทยนั้นมีการพัฒนารูปแบบของระบบงานยุติธรรมตลอดมา ในปัจจุบันระบบงานยุติธรรมของไทยซึ่งอยู่ในการควบคุมของรัฐบาล มีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ความยุติธรรมแก่คนในสังคม คือมีตำรวจทำหน้าที่ป้องกันอาชญากรรมและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย อัยการเป็นทนายความของแผ่นดินพิจารณาสำนวนสอบสวนของตำรวจและส่งฟ้องคดีความต่าง ๆ ต่อศาล ศาลเป็นผู้พิจารณาข้อเท็จจริงเพื่อจะไต่รู้หรือพิสูจน์ได้ว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดแล้วลงโทษไปดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด และราชทัณฑ์ก็จะรับตัวผู้ถูกตัดสินลงโทษไปดำเนินการต่อไป

ในระบบงานยุติธรรมอย่างคร่าว ๆ ที่กล่าวมานี้ มีสิ่งหนึ่งที่ต้องพิจารณากันเป็นพิเศษ คือการกระทำผิดหรือผู้กระทำความผิดกฎหมายอาญาจะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมได้นั้น ต้องมีตำรวจซึ่งเป็นผู้พบเห็น หรือได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการกระทำความผิดเสียก่อน ไม่เช่นนั้นหน่วยงานอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมก็ไม่สามารถทำอะไรได้เลย จึงสามารถกล่าวได้ว่า ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ตำรวจเป็นกลไกที่มีความสำคัญมากหน่วยงานหนึ่ง เนื่องมาจากบทบาทความรับผิดชอบของตำรวจนั้น ได้มีส่วนเกี่ยวเนื่องในการสร้างพื้นฐานความถูกต้องในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคมที่อยู่ร่วมกัน

การปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ ในฐานะหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เกี่ยวเนื่องกับการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีความเป็นอยู่และความรู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไปตามสถานภาพ

การประกอบอาชีพในวิถีชีวิตประจำวัน หรือมีผลประโยชน์ขัดแย้งกันเป็นธรรมดาปกติวิสัย โดยลักษณะของงานในอาชีพนี้แล้วเป็นงานที่มีการปฏิบัติกระทบต่อเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนมักจะไปขัดขวางการกระทำต่าง ๆ ที่ละเมิดกฎหมายและระเบียบหลักเกณฑ์ของสังคมที่ดีอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะผู้มีอิทธิพลหรือผู้ต้องการอภิสิทธิ์ นับเป็นภารกิจที่จะต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เหนื่อยยากตรากตรำตลอดเวลา และไม่อาจจะสะอึกสะอื้นลงได้แม้แต่เสี้ยวหนึ่งของวินาที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมในปัจจุบัน ดังนั้นบุคคลในสังคมจึงคาดหวังบทบาทของตำรวจไว้ว่า จะเป็นผู้มีความสามารถและมีความประพฤติที่ดีพอจะให้ความยุติธรรมแก่เขาได้

ปัจจุบันนี้ข้าราชการตำรวจได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ทั้งในด้านวินัย ความประพฤติ และการปฏิบัติงานจากบุคคลหลายวงการอย่างกว้างขวาง ทำให้ภาพพจน์ของตำรวจอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ ทั้งนี้เพราะงานตำรวจเป็นงานที่ทำทลายความรู้ความสามารถ ความกล้าหาญ เสี่ยงต่อภัยอันตรายและความทรหดอดทนยากที่บุคคลอื่นจะเข้าใจลึกซึ้งและถูกต้อง อีกทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจต้องเกี่ยวข้องกับคนหมู่มาก ซึ่งลักษณะงานที่มากไปด้วยสิ่งเร้าที่ก่อให้เกิดการกระทำผิด จึงมีโอกาสทำความชั่วได้มากกว่าอาชีพอื่น ๆ ยิ่งในสภาวะสังคมปัจจุบันที่ต่างคนต่างแก่งแย่งแข่งขัน จึงดีชิงเด่นในหน้าที่การงานที่ทำอยู่ ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่นับว่ามีความสำคัญ เพราะหมายถึงเงินเดือนที่จะได้รับเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีข้าราชการตำรวจจำนวนมากที่ไม่สามารถใช้ความถูกต้องหาความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เลือกลงทางเดินชีวิตด้วยการแสวงหาทรัพย์สินเงินทองในทางที่ผิดต่อจริยธรรมของการเป็นข้าราชการที่ดี เนื่องจากขาดจิตสำนึกต่อหน้าที่และความรับผิดชอบ

พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยทุกด้าน ทั้งทางด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนงานการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม โดยใช้จริยธรรมเป็นหลักสำหรับการประพฤติปฏิบัติที่ดีงามเพื่อบรรลุถึงความสงบสุขของชีวิตและสังคมจัดเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติที่ได้รับการตีค่าว่ามีความสูงส่งดีงามสมควรแก่การปฏิบัติตาม แนวการปฏิบัติที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นจริยธรรม เช่น ศีลธรรมทางศาสนา กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่สังคมได้ปฏิบัติสืบต่อกันมาตั้งแต่โบราณซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามีความหมายและทำให้สังคมมีความสงบสุข ดังนั้นหากข้าราชการตำรวจมีคุณธรรมจริยธรรมในจิตใจย่อมคาดหวังได้ว่าเขาจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต รักษาผลประโยชน์ของสังคม หรือใช้อำนาจในการตัดสินใจการใช้กฎหมาย และระเบียบต่าง ๆ ซึ่งมีผลเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยส่วนรวมไปในทางที่ดีและเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างแท้จริง

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาวิจัยซึ่งเป็นข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ตำแหน่งรองสารวัตรฝ่ายอำนวยการทำหน้าที่เกี่ยวกับงานฝึกอบรม จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาว่า ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดจังหวัดนครศรีธรรมราชได้มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลจากการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการฝึกอบรมพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันแตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการนำหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนา ไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ศึกษา ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ ณ ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.5 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

จริยธรรม หมายถึง ความสามารถของมนุษย์ในการที่จะรู้จักสถานะของตนให้ดีขึ้นและในการที่จะรู้สถานะนี้ก็คือการเอาตัวของตนเองให้เป็นตัวแทนทางศีลธรรม การรู้แจ้งด้วยตนเอง(Self-realization) ความพยายามเข้าถึงเอกภาพ (Unity) ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Harmony) ความสอดคล้องทางเหตุผล (Coherence) และความสมบูรณ์ (Completion)

การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน หมายถึง การน้อมนำหลักธรรมไปใช้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติที่ถือว่าเป็นสิ่งดีงามซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นรวมทั้งสังคมด้วย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ หมายถึง การนำหลักจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเบญจศีล ด้านเบญจธรรม ด้านพรหมวิหาร 4 ด้านสังคหวัตถุ 4 และด้านอิทธิบาท 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

ข้าราชการตำรวจ หมายถึง ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 และปฏิบัติหน้าที่ ณ ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

ระดับชั้นยศ หมายถึง

ชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ผู้มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ชั้นประทวน ได้แก่ ผู้มียศสิบตำรวจตรี สิบตำรวจโท สิบตำรวจเอก จำสิบตำรวจและดาบตำรวจ

สถานภาพส่วนบุคคล หมายถึง การกำหนดเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบระดับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.6.2 ทำให้ทราบว่าข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกัน ประกอบด้วย เพศชายและเพศหญิง อายุต่ำกว่า 40 ปีและอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า วุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีและวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระดับชั้นประทวนและระดับชั้นสัญญาบัตร มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

1.6.3 ทำให้ทราบข้อมูลทางวิชาการ และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการฝึกอบรมพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสังคมไทย ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารสำหรับใช้เป็นแนวทางในการวางกรอบแนวความคิด ดังนี้

- 2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.1.1 ความหมายของจริยธรรม
 - 2.1.2 ความสำคัญของจริยธรรม
 - 2.1.3 ลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม
 - 2.1.4 องค์ประกอบของการปลูกฝังจริยธรรม
 - 2.1.5 หลักคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา
- 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม
 - 2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 2.2.2 ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อพัฒนาการทางจริยธรรม
 - 2.2.3 ทฤษฎีค่านิยมจริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 สรุปกรอบแนวคิด

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม

2.1.1 ความหมายของจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของ “จริยธรรม” ไว้ว่า “จริยธรรม มาจากคำว่า จริย กับ ธรรมะ จริยะ หมายถึง “ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ” ธรรมะ หมายถึง “คุณความดี คำสั่งสอนในศาสนาหลักประเพณีปฏิบัติในศาสนา ความจริง ความ

ยุติธรรม ความถูกต้อง กฎเกณฑ์ กฎหมาย สิ่งทั้งหลาย สิ่งของ จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศิลธรรม กฎศีลธรรม”¹

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมาย “คุณธรรมและจริยธรรมหรือศีลธรรม ได้แก่ ระเบียบปฏิบัติซึ่งมุ่งให้เกิดความสุข ความสงบสุขเนื่องด้วยสังคมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งคุณธรรม จริยธรรม หรือศีลธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น บัญญัติขึ้น แต่งขึ้น ตามเหตุผลของมนุษย์เอง หรือตามความต้องการของมนุษย์เอง”²

พระราชวรมุนี อธิบายความหมายของ “จริยธรรม หมายถึง การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ การยังชีวิตให้เป็นไป การครองชีวิต การใช้ชีวิต การเคลื่อนไหวของชีวิต ทุกแง่ ทุกด้าน ทุกระดับ ทางกาย ทางวาจา ทางใจ ทั้งด้านส่วนตัว ด้านสังคม ด้านอารมณ์ ด้านจิตใจ ด้านปัญญาอย่างถูกต้อง”³

แสง จันทร์งาม อธิบายว่า คำว่า “จริยธรรม” แยกออกเป็น 2 คำ คือ “จริย” แปลว่า “ความประพฤติ” และ “ธรรม” หมายถึงคุณภาพของจิตใจของแต่ละคน เมื่อเอาคำทั้งสองมารวมกันเข้าเป็นคำว่า “จริยธรรม” จึงหมายถึง “คุณภาพจิตใจที่มีอิทธิพลต่อความประพฤติของคน”⁴

สาโรจน์ บัวศรี ให้คำอธิบายคำว่า จริยธรรม ไว้ดังนี้ “จริยธรรม” หมายถึงศีลธรรมและคุณธรรม “ศีลธรรมหมายถึง การละเว้นการฆ่า หรือการเบียดเบียน คุณธรรม หมายถึง การเมตตาการุณา จริยธรรมย่อมจะรวมเอาค่านิยมที่จำเป็นอื่น ๆ เข้าไว้ด้วย อาจได้แก่ ธรรมเนียม ประเพณี กฎหมาย อุดมการณ์ วินัยและมารยาท เป็นต้น ถ้าจะพูดสั้น ๆ ก็คือ ค่านิยมในระดับต่าง ๆ ซึ่งสังคมและบุคคลจำเป็นต้องยึดมั่นถือมั่น และจริยธรรมนี้ย่อมจะนำสันติสุขมาให้แก่บุคคลและสังคมได้ตามสมควรแก่กรณี”⁵

¹ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542, พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2543), หน้า 291.

² พุทธทาสภิกขุ, ความแตกต่างระหว่างศีลธรรมกับศาสนา, (นนทบุรี : โรงพิมพ์เอกรินทร์, 2514), หน้า 107.

³ พระราชวรมุนี, ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, 2544), หน้า 12.

⁴ กองบัญชาการศึกษา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือตำรวจ, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, 2546), หน้า 463.

⁵ สาโรจน์ บัวศรี, จริยธรรมศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2526), หน้า 18.

ณรงค์ศักดิ์ ตะละภักดิ์ ได้ให้ความหมายไว้ว่า “จริยธรรม มาจากคำว่า “จริย” กับ “ธรรม” “จริย” หมายถึง พฤติกรรม การกระทำหรือความประพฤติธรรม หมายถึงความมีเหตุผลถูกต้องตรงตามความเป็นจริง และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของธรรมชาติตั้งแต่ระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูงสุด คือ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า คำสั่งสอนของศาสดาทุกพระองค์ ซึ่งเป็นสิ่งดีงาม ดังนั้น จริยธรรมจึงหมายถึงความประพฤติดี ซึ่งความประพฤติดีในแง่จริยธรรม หมายถึงความเป็นผู้มีจิตใจสะอาดบริสุทธิ์ รู้จักเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัวด้วยความพอใจและตนเองไม่เคียดแค้น มีความเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่ทำร้ายตนเอง เช่น การคิดเหล่า คิดบุญหรือ คิดยาเสพติด การพนัน หมกมุ่นในเรื่องเพศ การพูดจาไม่น่าเชื่อถือ เป็นต้น”⁶

ประภาศรี สีหอำไพ ได้ให้ความหมายจริยธรรมว่า “จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม คุณค่าทางจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคล ที่มีลักษณะทางจิตใจที่ดีงาม อยู่ในสภาพแวดล้อมที่โน้มนำให้บุคคลมุ่งกระทำความดี ละเว้นความชั่ว มีแนวทาง ความประพฤติอยู่ในเรื่องของความดี ความถูกต้อง ความควรในการปฏิบัติตนเพื่ออยู่ในสังคมอย่างสงบเรียบร้อย เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีคุณธรรมและมโนธรรมที่จะสร้างความสัมพันธ์อันดี โดยมีสำนึกที่จะใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามค่านิยมที่พึงประสงค์”⁷

โคลเบอร์ก (Kolhberg) กล่าวถึง “คุณธรรมจริยธรรมว่า เป็นความรู้ที่รับผิชอบ ชั่วดีเป็นกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติในสังคมซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้นจนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินการกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด”⁸

กู๊ด (Good) ให้ความหมายไว้ว่า “คุณธรรมจริยธรรม หมายถึง การปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือดีงาม”⁹

⁶ ณรงค์ศักดิ์ ตะละภักดิ์ และคณะ, ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พรศิวกการพิมพ์, 2532), หน้า 132.

⁷ ประภาศรี สีหอำไพ, พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม, (กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 18.

⁸ Kolhberg, L, *Development of Moral Character and Ideology*, (Hartford : Connecticut Connectiont Printers Inc, 1964), p. 5.

⁹ Good Carter V., *Diction of Education*, 2 ed., (New York : Mc Graw-Hill Book Company Inc, 1964), p. 314.

สรุป จากความหมายของจริยธรรมที่กล่าวมาแล้ว อาจกล่าวได้ว่า จริยธรรม หมายถึงธรรม ที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติหรือหลักธรรมคำสอนอันเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของมวลมนุษยชาติ เพื่อให้การดำเนินชีวิตมีความเป็นระเบียบ เรียบร้อย และเกิดสันติสุขขึ้นในสังคม เมื่อสังคมเปลี่ยน ไปมนุษย์จะต้องมีหลักในการดำเนินชีวิตรวมทั้งข้อประพฤติปฏิบัติที่จะทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในชีวิตและดำเนินชีวิตไปในทางที่ดีงาม เรียบง่าย และสงบ จริยธรรมจะตอบ คำถามที่ว่าอะไรคือคุณค่าที่ควรแสวงหา มีประโยชน์และคุ้มค่านุเคราะห์ใดที่ไม่กำหนดคุณค่าแห่งชีวิตของคุณไว้หรือไม่มีการวางแผนชีวิตของคุณไว้ บุคคลนั้นจะไม่ประสบกับความพึงพอใจในชีวิตและจะมีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์ไม่ได้เลย

2.1.2 ความสำคัญของจริยธรรม

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมไทยในระยะสิบปีที่ผ่านมา ทั้งด้านเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี สภาพแวดล้อม ตลอดจนการหลั่งไหลของวัฒนธรรมตะวันตก สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อค่านิยมและจริยธรรมของบุคคลอย่างกว้างขวาง เช่น มีการคำนึงถึงแต่ประโยชน์ส่วนตน ละเลยต่อศีลธรรมอันดีงามและยังก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งปัญหาต่าง ๆ นั้นบุคคลทุกฝ่ายในสังคม ต่างก็ให้ความสนใจและพยายามหาทางแก้ไข และแม้จะมีการพิจารณาหาทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ก็ยังมีได้ลดน้อยลงไป แต่ยังคงนำมาซึ่งความหวุ่นวิตกของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมเช่นเดิม

จูไรรัตน์ มณีรัตน์ กล่าวว่า “หลักของการพัฒนาประเทศนั้น ได้แก่ ขบวนการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเมือง แต่การพัฒนานั้นแม้จะมีปัจจัยพร้อมทั้งด้านงบประมาณทรัพยากรธรรมชาติ และการจัดการ หรือได้จัดการช่วยเหลือจากต่างประเทศ หากขาดเสียซึ่งทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีจริยธรรมแล้วนั้น ก็จะทำให้ประเทศชาติไม่เจริญก้าวหน้าซึ่งตรงกันข้ามจะกลายเป็นผู้ถ่วงความเจริญของประเทศชาติต่อไป”¹⁰

วศิน อินทสระ ได้กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของจริยธรรม¹¹ ดังนี้

1. จริยธรรมเป็นรากฐานอันสำคัญแห่งความเจริญรุ่งเรือง ความมั่นคงและความสงบสุขของปัจเจกชนสังคมและประเทศชาติอย่างยิ่งรัฐควรส่งเสริมประชาชนให้มีจริยธรรมเป็นอันดับแรก เพื่อให้เป็นแกนกลางของการพัฒนาด้านอื่น ๆ ทั้งเศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง การ

¹⁰ จูไรรัตน์ มณีรัตน์, หลักการพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพฯ : เอกสารอัดสำเนา, 2543), หน้า 105.

¹¹ วศิน อินทสระ, จริยศาสตร์, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2518), หน้า 295.

พัฒนาที่ขาดจริยธรรมเป็นหลักย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าดี เพราะผู้มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมย่อมก่อความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้ด้อยความรู้ โดยท่านกล่าวว่า “ผู้มีความรู้แต่ไม่รู้วิธีที่จะประพฤติตนย่อมก่อให้เกิดความเสื่อมเสียได้มากกว่าผู้มีความรู้มีน้อยถ้าเปรียบความรู้เหมือนกัน จริยธรรมย่อมเป็นเหมือนน้ำ ดินที่ไม่มีน้ำยึดเหนี่ยวเกาะกุมย่อมเป็นฝุ่นในละอองให้ความรำคาญ หรือเคี้ยวร้อนให้แก่ผู้อื่นอยู่เนื่อง ๆ”

2. การพัฒนาบ้านเมืองต้องพัฒนาจิตใจคนก่อนหรืออย่างน้อยก็ให้พร้อม ๆ กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาวิชาการอื่น ๆ เพราะการพัฒนาที่ไม่มีจริยธรรมเป็นแกนนำนั้น จะสูญเปล่าและเกิดผลเสียหายนานัปการ ทำให้บุคคลลุ่มหลงในวัตถุและอบายมุขมากขึ้น เศรษฐกิจต้องเสื่อมโทรม ประชาชนทุกข์ยาก เพราะคนในสังคมทะเล่จริยธรรมกอบโกยเอาทรัพย์สินไว้เป็นประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไป ขาดความเมตตาปรานี แล้งน้ำใจในการดำเนินชีวิตซึ่งกันและกัน

3. จริยธรรม มิได้หมายถึงการถือศีล กินเพล เข้าวัดฟังธรรม จำศีลภาวนา โดยไม่ช่วยเหลือทำประโยชน์ให้แก่สังคม แต่จริยธรรมหมายถึง ความประพฤติ การกระทำและความคิดที่ถูกต้องเหมาะสม การทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เว้นสิ่งที่ควรเว้นทำสิ่งที่ควรทำ ด้วยความฉลาดรอบคอบ รู้เหตุรู้ผล ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล ดังนั้น จะเห็นว่าจริยธรรมจึงจำเป็นและมีคุณค่าสำหรับทุกคนในทุกวิชาชีพทุกสังคม สังคมจะอยู่รอดได้ก็ด้วยจริยธรรม

4. การทุจริต คดโกง การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้สังคมเสื่อมโทรม มีสาเหตุมาจากการขาดจริยธรรมของคนในสังคม ทรัพยากรธรรมชาติในโลกนี้ น่าจะพอเลี้ยงชาวโลกไปได้อีกนาน ถ้าชาวโลกช่วยกันละทิ้งความละโมภโลภมาก แล้วมาใช้ชีวิตอยู่อย่างเรียบง่าย ช่วยกันสร้างสรรค์สังคม ยึดเอาจริยธรรมเป็นแนวทางดำเนินชีวิต ไม่ใช่ยึดลาภยศ ความมีหน้ามีตาในสังคมเป็นจุดหมาย ถ้าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นก็ให้ถือเป็นเพียงผลพลอยได้และนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการประพฤติธรรม เช่น อาศัยลาภผลเป็นเครื่องมือในการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ อาศัยยศและความมีหน้ามีเกียรติในสังคมเป็นเครื่องมือในการชักจูงคนผู้เคารพนับถือเข้าหาธรรม

5. จริยธรรมสอนให้เราเลิกดูหมิ่นกตขี้คนจน ให้เอาใจใส่ดูแลเอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุซึ่งเป็นบุพการีของชาติ สอนให้เราถ่อมตัวเพื่อเข้ากันได้ดีกับคนทั้งหลาย และไม่วางตัวโอหังอวดดี หรือก้าวร้าวผู้อื่น สอนให้เราลดทิฐิมานะลงให้มาก ๆ เพื่อจะได้มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง ไม่หลงสำคัญตัวว่ารู้ดีกว่า มีความสามารถกว่าใคร ผู้นำที่มีจริยธรรมสูงย่อมเป็นที่เคารพกราบไหว้ของผู้คนทั้งหลายได้อย่างสนิทใจ เราจึงควรเลือกผู้นำที่สามารถนำความสงบสุขทางใจมาสู่มวลชนได้ด้วย เพื่อสันติสุขจะเกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอก ความแข็งแกร่งทางกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังอาวุธนั้น ถ้าปราศจากความแข็งแกร่งทางจริยธรรมเสียแล้ว บุคคลหรือประเทศชาติจะเจริญมั่นคงอยู่ได้ไม่นาน สังคมที่เจริญมั่นคงต้องมีจริยธรรมเป็นเครื่องรองรับหรือเป็นแกนกลาง เหมือน

ถนนที่มั่นคงหรือตึกที่แข็งแรงเขาใช้คอนกรีตเสริมเหล็ก แม้เหล็กจะไม่ปรากฏออกมาให้เห็นภายนอกแต่มีความสำคัญอยู่ภายในนายช่างย่อมรู้ดี ทำนองเดียวกับบัณฑิตย่อมมองเห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าจริยธรรมมีความสำคัญในสังคมเพียงใด¹²

อริสโตเติล อริสโตเติลได้เสนอความคิดเกี่ยวกับจริยธรรม (Ethics) โดยให้ความเห็นว่าคุณธรรมมีอยู่ 2 ชนิด คือคุณธรรมทางปัญญาและคุณธรรมทางศีลธรรม

1) **คุณธรรมทางปัญญา** เกิดจากระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่การได้รับการสั่งสอนมนุษย์โดยธรรมชาติไม่รู้อะไรเลย ความรู้ของมนุษย์เกิดจากระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทั้งสิ้น ดังนั้น คุณธรรมทางปัญญาจึงสามารถถ่ายทอดและปลูกฝังกันได้ ซึ่งหมายถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับความดีและชีวิตที่ดี เพื่อส่งเสริมให้มนุษย์กระทำความดี เพื่อเป้าหมายแห่งความสุขในชีวิต

2) **คุณธรรมทางศีลธรรม** เกิดจากระบวนการอบรมบ่มนิสัย และลักษณะนิสัยเกิดจากการกระทำคนเราอาจมีปัญหาแต่ไม่มีศีลธรรม กล่าวคือ รู้ว่าความดีคืออะไรแต่ไม่กระทำความดี ตรงกันข้ามสิ่งที่กระทำกลับเป็นความชั่ว ดังนี้เรียกว่ามีปัญหาแต่ไม่มีศีลธรรม ดังนั้น คุณธรรมทางศีลธรรมจึงขึ้นอยู่กับการอบรมบ่มนิสัยให้มีความยึดมั่นในการกระทำความดี กล่าวคือ มีความรู้ว่าคุณดีคืออะไรยังไม่พอ ยังจะต้องกระทำความดีตามที่รู้ด้วย จึงจะเรียกว่ามีศีลธรรม ด้วยเหตุนี้ คุณธรรมทางศีลธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หน้าที่เบื้องต้นของผู้ปกครองคือ การทำให้ประชาชนมีคุณธรรมทางศีลธรรมมากกว่าทางปัญญา เพราะมนุษย์เรานั้นไม่ได้มีศีลธรรมโดยธรรมชาติและมนุษย์ก็ไม่ได้มีศีลธรรมโดยขัดกับธรรมชาติ แต่มนุษย์สามารถถูกปรับโดย ธรรมชาติให้รับคุณธรรมซึ่งทำให้สมบูรณ์โดยอบรมบ่มนิสัยคือกระบวนการสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมทางศีลธรรม¹³

วิเคราะห์จากแนวคิดเรื่องคุณธรรมทางปัญญาและทางศีลธรรมของอริสโตเติล จะเห็นได้ว่าเป็นแนวคิดที่มีลักษณะสังขมอย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะในโลกของความเป็นจริงนั้น แม้มนุษย์จำนวนหนึ่งที่มีโอกาสดีกว่าจะได้รับการสั่งสอนให้มีปัญญา ก็มีความรู้ว่าคุณดีคืออะไร แต่ไม่มีศีลธรรมเพราะบุคคลเหล่านี้กระทำการตรงข้ามกับความรู้เกี่ยวกับความดี คนที่มีปัญญาแต่ไม่มีศีลธรรมอาจก่อให้เกิดอันตรายแก่สังคมมนุษย์ได้มากมาย ดังนั้น กระบวนการให้ความรู้เกี่ยวกับปัญญาจึงต้องควบคู่ไปกับการบ่มนิสัยให้ยึดมั่นในการกระทำความดีจะง่ายขึ้น ตรงกันข้ามบุคคลที่ไม่มีโอกาสในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างปัญญาเกี่ยวกับความดี คือไม่เข้าถึงเหตุและผลของความดี การที่

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 295-296.

¹³ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, การเมืองแนวความคิดและการพัฒนา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เสมาธรรม, 2545), หน้า 72.

จะเพาะบ่มนิสัยให้กระทำความดีที่ยากนอกจากจะปลูกฝังให้เชื่อในความดีโดยไม่ต้องมีความเข้าใจ ลักษณะเช่นนี้มักพบเห็นอยู่มากมายในประเทศด้อยพัฒนาที่ประชาชนส่วนใหญ่ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้หรือสร้างเสริมปัญญาของตน

2.1.3 ลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน กล่าวว่าลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นแบ่งออกได้ 4 ประเภท ได้แก่

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ในสังคมของตนนั้นถือว่า การกระทำชนิดใดดีควรกระทำและการกระทำชนิดใดเลวควรงดเว้น ลักษณะและพฤติกรรมประเภทใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมมากน้อยเพียงใด ปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมหรือความรู้เกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลด้วย ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ทางสังคมและศาสนาส่วนใหญ่ก็ควรเริ่มเรียนรู้ตั้งแต่เกิด และโดยเฉพาะในช่วงอายุ 2 ถึง 10 ปี จะได้รับการปลูกฝังค่านิยมนี้เป็นพิเศษ

2. ทศนคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกชอบ ไม่ชอบของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่บุคคลบางคนในสถานการณ์ปกติอาจมีทศนคติแตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมก็ได้ ทศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น มีความเหมาะสมกว้างขวางกว่าความรู้เชิงจริยธรรมของบุคคล เพราะทศนคตินั้นรวมเอาความรู้ความรู้สึกในเรื่องนั้น ๆ เข้าด้วยกัน ดังนั้นทศนคติเชิงจริยธรรมจึงมีคุณสมบัติที่จะใช้ทำนายได้แม่นยำกว่าความรู้เชิงจริยธรรม

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งในสถานการณ์นั้น ๆ เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำของบุคคล การศึกษาเหตุผลเชิงจริยธรรมจะทำให้ทราบว่าบุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับแตกต่างกันอาจมีการกระทำคล้ายคลึงกันได้เสมอและบุคคลที่มีการกระทำเหมือนกัน อาจมีเหตุผลเบื้องหลังการกระทำและท้ายสุดระดับจริยธรรมที่แตกต่างกันได้

4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ตัวอย่างพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ เช่น การให้ทาน การเสียสละเพื่อส่วนรวม และการช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก เป็นต้น พฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ เช่น การโกงสิ่งของ เงินทอง หรือคะแนน การขโมยและการกล่าวเท็จ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมเป็นสิ่งที่สังคมให้ความสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะการกระทำในทางดี และทางเลวของบุคคลส่งผลโดยตรงต่อความผาสุก และความทุกข์ของสังคม¹⁴

อริสโตเติลได้อธิบายระบบจริยศาสตร์โดยเขียนไว้ในหนังสือEthicsอันเป็นอมตะวรรณกรรม ระบบจริยศาสตร์ของอริสโตเติลมีหลักสำคัญ ดังนี้

ระบบจริยศาสตร์ของอริสโตเติล อาจเรียกว่าเป็น “ลัทธิอัตตะ – สัจคนิยม” (Self-Realizationism) แนวคิดนี้มีรากฐานอยู่กับหลักการที่ว่าชีวิตที่ดีหรือมีความสุขเป็นผลของการบรรลุซึ่งพลังศักดิ์ยะ อุดมลักษณ์ หรือบุคลิกภาพของคน ปัจจุบันต้องเปลี่ยนพลังศักดิ์ยะของเขาให้กลายเป็นความจริงเราจะเข้าใจหลักจริยศาสตร์อริสโตเติลได้ดีจากการศึกษาคำอธิบายต่อไปนี้

ยามแรกเกิดมา ทารกยังไม่เป็น “คน” เป็นเพียง “สิ่งมีชีวิตที่มีพลังศักดิ์ยะ” เท่านั้นการจะเป็นคนที่แท้จริงพลังศักดิ์ยะของเขาจะต้องถูกกระทำ ให้บรรลุผลสำเร็จหรือกลายเป็นความจริง ปัจจุบันคนคนหนึ่งอาจเกิดมาพร้อมกับพาสสมบัติแห่งความเป็นนักดนตรียอดเยี่ยม แต่ถ้าเขาไม่ทราบชัดถึงความเป็นนักดนตรีที่แฝงอยู่ในรูปพลังศักดิ์ยะของเขาแล้ว เขาก็เป็นเพียงนักดนตรีหลบเร้น เมื่อใดเขาได้พัฒนาอำนาจหลบเร้นทางดนตรีให้ปรากฏออกมาอย่างสมบูรณ์ เมื่อนั้นเขาก็เป็นนักดนตรียอดเยี่ยม เป้าหมายที่แท้จริงแห่งชีวิตของคนคือ “การพัฒนาพลังศักดิ์ยะของตนให้บรรลุผลสมบูรณ์” บุคคลใดล้มเหลวที่จะพัฒนาพลังศักดิ์ยะของตนให้สมบูรณ์ ความรู้ตีึกคิดหวังของบุคคลนั้นจะสำแดงตัวออกมาให้ปรากฏในรูปของ “ความเจ็บป่วย” หรือ “ความทุกข์”¹⁵

อริสโตเติล อธิบายว่า มนุษย์ใฝ่หาเป้าหมายสำคัญนานาประการในชีวิตของแต่ละคนมีแต่เป้าหมายหนึ่งที่พวกเขาใฝ่หาและเป็นเป้าหมายสูงสุดนั่นคือ “ความสุข” วัตถุประสงค์อื่น ๆ เป็นเพียง “วิธีการเพื่อบรรลุความสุข” ความสุขเท่านั้นที่เป็นยอดปรารถนาและเป็นวัตถุประสงค์อันแท้จริง เงินตราเป็นเพียง “วิธีการ” มิใช่วัตถุประสงค์ เงินตราเป็นเพียงเครื่องมือซึ่งช่วยให้คนผู้มีเงินตราซื้อหาสรรพสิ่งต่าง ๆ อันจะอำนวยความสุขส่วนตัวแก่เขาการทำงานประจำวัน การสมรส งานสังคม ทรัพย์สมบัตินานาประการ ล้วนเป็นแหล่งที่มาแห่งความสุขเท่าที่สามัญชนจะหาได้ เพราะ

¹⁴ ดวงเดือน พันธุมนาวิน, พฤติกรรมศาสตร์ : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์, 2524), หน้า 2 - 4.

¹⁵ นวม สงวนทรัพย์, สังคมวิทยาศาสนา, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2537), หน้า 27.

ฉะนั้นการแสวงหาความสุขจึงให้ความหมายและวัตถุประสงค์แห่งชีวิตคน

ความสุขเกิดขึ้นได้อย่างไร ตามทัศนะของอริสโตเติลการบรรลุความสุขขึ้นอยู่กับกระบวนการที่ปัจเจกชนได้พัฒนาอำนาจ และพลังศักยภาพให้สมบูรณ์ กระบวนการแห่ง “อัตตะ – สัจคะตะ” (Self – Realization) นี้จะสร้าง “ชีวิตอันมีความสุขที่สุด” บุคคลผู้มีความพัฒนาแห่งพลังศักยภาพในที่ยิ่งใหญ่มากที่สุดย่อมได้รับความรุ่งเรืองแห่งความสุขอันยิ่งใหญ่มากที่สุด ส่วนบุคคลผู้ไม่สามารถพัฒนาพลังศักยภาพของตนได้สำเร็จย่อมประสบความผิดหวังและความทุกข์มหาศาล พระเจ้าทรงสร้างมนุษย์มาเพื่อวัตถุประสงค์นี้ความล้มเหลวที่จะพัฒนาวัตถุประสงค์ให้บรรลุผลย่อมนำมาซึ่งความไม่พึงพอใจ ความทุกข์ตรงกันข้ามบุคคลผู้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาพลังศักยภาพหรือบรรลุกระบวนการแห่ง “อัตตะ – สัจคะตะ” ย่อมประสบความพึงพอใจความสุขภาวะอันงดงามแห่งดวงจิต

ความสุขสูงสุดคืออะไร อริสโตเติลมีความเห็นว่า ความดีสูงสุดของชีวิตคือความสุข ความสุขจะเกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้บรรลุธรรมชาติสูงสุดของเขา ธรรมชาติสูงสุดของมนุษย์ถูกค้นพบได้ในอาณาจักรแห่งจิตในลักษณะทางสมองของชีวิตเป็นการแสดงออกอย่างสมบูรณ์แห่งความคิด สมรรถนะสูงสุดแห่งจิตมนุษย์คือความคิด เพราะฉะนั้น “ความไตร่ตรองอย่างรอบคอบ” หรือเรียกว่า Contemplation ซึ่งเป็นกัมมันตภาพของจิต คือแหล่งกำเนิดแห่ง “ความสุขสูงสุด” ของมนุษย์¹⁶

เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่า อริสโตเติล มีความเห็นว่าพฤติกรรมอันมีเหตุผลนั้นเป็นอันเดียวกับ “ความดี” เขาอธิบายว่า “ความดีคือความรู้จักประมาณแห่งนิสัย” (Virtue as habitual moderation) ข้อนี้หมายความว่า “จุดเว้นการประพฤติสุดโต่งในทางใดทางหนึ่ง” ดังนั้น คนมีความดีตามทัศนะของอริสโตเติลคือคนผู้ประพฤติหรือประกอบความดี มิใช่เพียงครั้งเดียวหรือสองครั้ง แต่ประพฤติเป็นนิสัยตามหลัก “มัชฌิมาวิถี” (The Middle Way) หรือ “สุวรรณวิถี” (The Golden Mean) เราจะเข้าใจหลักจริยศาสตร์ข้อนี้ของอริสโตเติล ได้อย่างถ่องแท้จากตารางต่อไปนี้

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

สุดโต่ง ความชั่ว	มัชฌิมาวิธี ความดี	สุดโต่ง ความชั่ว
ขี้ขลาด	กล้าหาญ	บ้าบิ่น
ตระหนี่	ใช้จ่ายพอควร	สร้อยสุร่าย
อ่อนแอ	สุขภาพอ่อนโยน	แข็งกระด้าง
ถ่อมตน	ไว้วางใจได้	โอ้อวดตนเอง
ทะเลาะเบาะแว้ง	มิตรแท้	ประจบสอพลอ
ฯลฯ	ฯลฯ	ฯลฯ

2.1.4 องค์ประกอบของการปลูกฝังจริยธรรม

กล่าวในด้านการฝึกอบรมหรือปลูกฝังจริยธรรม พระพุทธศาสนามองมนุษย์ทุกคนเป็น “เวไนยสัตว์” ที่มีศักยภาพในตัวเองที่พัฒนาทางด้านจริยธรรมให้สูงขึ้นตามลำดับจนบรรลุเป้าหมายสูงสุดแห่งชีวิตได้ แนวทางปลูกฝังนั้นพระพุทธศาสนายอมรับทั้งอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลเท่านั้น องค์ประกอบทั้งสองนี้ต้องเสริมหรือเกื้อกูลกันประสานกันการพัฒนาจริยธรรมจึงเป็นไปได้ด้วยดี องค์ประกอบทั้ง 2 ประการ คือ

1. ปรโตโมสะ หมายถึงสิ่งแวดล้อมภายนอก ในที่นี้เน้นไปที่กัลยาณมิตร คือผู้คอยให้คำแนะนำที่ดี เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ ท่านผู้รู้ทั้งหลาย และตำรวจ ตำรา ตลอดจนถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดีทั่วไปที่เกื้อกูลแก่การปลูกฝังจริยธรรม บุคคลที่มีปรโตโมสะที่ดีพร้อมจะก้าวหน้าทางจริยธรรมมากกว่าบุคคลที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวย

2. โยนิโสมนสิการ หมายถึง การรู้จักใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลใช้ความคิดถูกวิธี รู้จักคิด คือคิดแยกแยะและสืบสาวหาต้นตอตามหลักความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยต่าง ๆ พุคให้เข้าใจง่ายขึ้นคือ คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น

ในทางปฏิบัติ การสร้างคุณธรรมจริยธรรมจะต้องขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่ง และการสร้างสมคุณธรรมภายใน โดยเฉพาะการรู้จักคิดอีกส่วนหนึ่ง ครูอาจารย์จะช่วยเป็นกัลยาณมิตรชี้แนะให้ใช้ความคิดให้ถูกวิธี รู้จักคิดหาเหตุผล ถ้าไม่มีกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการมักเกิดยาก¹⁷

¹⁷ พระมหาทวีศักดิ์ ทีปฐโม, “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ราชวิทยาลัยพครุ ในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”, รายงานการวิจัย, (สถาบันญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2547, หน้า 11.

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ตามโครงการวิจัยการศึกษาจริยธรรมไทย ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของจริยธรรม มี 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Moral reasoning) ได้แก่ ความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินใจแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด
2. องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral attitude and belief) ได้แก่ ความพึงพอใจ ศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) ได้แก่ พฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินใจจะกระทำถูกหรือผิดในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ¹⁸

พระราชวรมุณี ได้กล่าวถึงรากฐานทางจริยธรรมไว้ดังนี้ จริยธรรมมีมากมายหลายหัวข้อ ก็จริง แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องร่วมกันอยู่ นอกจากนี้ จริยธรรมยังมีพื้นฐานเป็นระดับชั้น ซึ่งอาจจำแนกเป็น

1. จริยธรรมภายนอก เป็นจริยธรรมที่บุคคลแสดงออกมา เป็นพฤติกรรมภายนอกที่เราสังเกตเห็นได้ชัดเจน ความมีระเบียบวินัย การเอาใจใส่กับการงาน
2. จริยธรรมภายใน เป็นจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดหรือทัศนคติของบุคคล¹⁹

2.1.5 หลักคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา

หลักคุณธรรมจริยธรรมในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งใช้เป็นแนวทางในปฏิบัติเพื่อให้การดำเนินชีวิตมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และเกิดสันติสุขขึ้นในสังคม ได้แก่

1. หลักแห่งความจริงความถูกต้อง (จริยธรรม) ซึ่งมีอยู่ 3 ระดับ คือ
 - 1) ระดับต้นหรือระดับพื้นฐาน ซึ่งชาวบ้านทุกคนทุกอาชีพประพฤติได้สะดวก ไม่เลือกกาลเทศะ คือ เวลาและสถานที่ ซึ่งได้แก่เบญจศีลและเบญจธรรม ดังนี้

เบญจศีล คือ รักษากายวาจาให้อยู่ในสภาวะปกติเพื่อให้เกิดความดีความงามในส่วนภายนอก ได้แก่

 1. เว้นจากการฆ่าสัตว์ เบียดเบียนสัตว์ทุกประเภทด้วยตนเองหรือสั่งให้ผู้อื่นทำ
 2. เว้นจากการลักทรัพย์ แย่งชิงทรัพย์ของผู้อื่นมาเป็นของตน

¹⁸ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการพัฒนาจริยธรรม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2523), หน้า 3.

¹⁹ พระราชวรมุณี, ปรัชญากรีกบ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก, อ้างแล้ว, หน้า 11.

3. เว้นจากการล่วงละเมิดทางกามารมณ์ คือ ในรูป ในเสียง ในกลิ่น ในรส ในการสัมผัสถูกต้อง

4. เว้นจากการพูดเท็จ อันเป็นคำพูดที่ไม่จริง โดยมีเจตนาให้ผู้ฟังเข้าใจไปในทางไม่ถูกต้องและเชื่อตามคำพูดนั้น

5. เว้นจากการตีตราเครื่องคองของเมา คือสุราเมรัยอันเป็นเหตุให้ประมาทขาดสติ ผู้เว้นจากโทษ 5 ประการเหล่านี้ ชื่อว่ามีกาย วาจาเรียบร้อยดีและจักว่ามีจริยธรรมระดับต้น²⁰ เบนุจธรรม คือ ให้ผู้ปฏิบัติในหลัก 5 ประการแล้ว กาย วาจา ก็จะเรียบร้อยเป็นปกติได้แก่

1. มีเมตตา สร้างความรัก ความเห็นใจให้เกิดแก่สัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่เบียดเบียนสัตว์เหล่านั้นด้วยตนเองหรือให้ผู้อื่นเบียดเบียน

2. สัมมาอาชีพ ประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้อง คือ ไม่ลัก ไม่ปล้น ไม่โกง ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง ได้มาเพื่อเลี้ยงชีพ

3. มีการสำรวมในกาม คืออย่าละเมิดหรือหมกมุ่นในรูป เสียง กลิ่น รส การสัมผัสที่น่าปรารถนา น่าพอใจเกินไปทั้งที่มีเจ้าของหวงแหน ครองครองและไม่ครอบครอง เพราะถ้าเกินประมาณย่อมเกิดทุกข์โทษได้

4. มีวาจาสัตย์ หรือสัจวาจา คือ คำพูดจริง มีประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เพราะคำพูดจริงหรือสิ่งที่จริงย่อมไม่สลายไปเป็นอมตวาจา

5. มีสติรอบคอบ คือ มีความระลึกรู้ได้เสมอก่อนจะทำจะพูดแล้วจะทำจะพูดสิ่งใด ไม่ผิดพลาดเสียหายเกิดขึ้นได้ สุราเมรัยเป็นเครื่องคองของเมาที่ทำให้ผู้ดื่มซึ่ง ไม่เคยพูดมากก็พูดมากได้ ไม่เคยแสดงออกทำทางต่าง ๆ ก็แสดงได้ คนที่ขี้อายไม่กล้าทำอะไรบางอย่าง แต่เมื่อดื่มลงไปแล้วกล้าทำหรือสามารถทำได้

เบนุจธรรม 5 ข้อ ผู้มีสมบุรณ์ ประพฤติได้สมบุรณ์ จึงถือว่าถึงเบนุจธรรมด้วย หรือผู้มีเบนุจธรรม ก็ชื่อว่ามีเบนุจศีลด้วยในตัว จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะปฏิบัติไม่ได้ ทุกคนถ้าดำเนินชีวิตโดยปกติไม่ทำอะไรผิดปกติ ก็ได้ชื่อว่าปฏิบัติในเบนุจศีล เบนุจธรรมนั่นเอง

2) ระดับกลาง ได้แก่ กุศลกรรมบถ คือ ทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความดี มีจริยธรรม 10 ประการ ดังนี้

กายสุจริต คือประพฤติกิริยาทางกาย 3 คือ

²⁰ พระมหาชูศักดิ์ คำแปง, “ทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองของประชาชนอำเภอเทิง”, ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2543, หน้า 10.

1. เว้นการฆ่าสัตว์ หรือเบียดเบียนสัตว์อื่นด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นกระทำ
2. เว้นจากการลักทรัพย์สมบัติของคนอื่นมาเป็นของตน อันเป็นการล่วงละเมิดในสิทธิทรัพย์สินของผู้อื่น
3. เว้นการประพฤติดุคหรือล่วงละเมิดในทางกายอันเป็นความใคร่ ความอยากมาก ด้วยตัณหาจนเกินความพอดีในรูป รส กลิ่น เสียง การสัมผัสถูกต้อง

วชิสุจจริต คือประพฤติดีทางวาจา 4 ได้แก่

1. เว้นจากการพูดปดหรือเท็จ โดยมีเจตนาที่จะให้คลาดเคลื่อนจากความจริง
2. เว้นจากการพูดต่อเสียด เพื่อให้กระทบกระเทือนใจผู้อื่น ให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน เสียใจสะเทือนใจ
3. เว้นจากการพูดคำหยาบ คำไม่สุภาพ ซึ่งแสดงออกซึ่งลักษณะที่ไม่เรียบร้อยทางวาจา ส่อให้เห็นว่าไม่มีจริยธรรม
4. เว้นจากการพูดเพื่อเชื่อ เหลวไหล ไร้สาระ หาจุดยื่นหรือคำที่เป็นแก่นสารหรือหลักฐานที่น่าเชื่อถือไม่ได้

มโนสุจจริต คือประพฤติดีทางใจ 3 ได้แก่

1. เว้นจากความอยากได้ของผู้อื่นมาเป็นของตน ซึ่งตนไม่มีสิทธิ์จะได้สิ่งเหล่านั้นหรือโลกในสิ่งของที่จะได้มาครอบครองโดยไม่จำเป็นต่อชีวิต
2. เว้นจากการคิดร้ายหรือพยายามจงแวงผู้อื่นเป็นการสร้างความชั่วร้ายขึ้นในใจของตนเอง ทำให้จิตใจขุ่นมัว ก่อให้เกิดทุกข์หรือเสียสุขภาพจิตด้วย
3. เว้นจากความเห็นที่ผิด ๆ จากธรรม คือ หลักความจริง พยายามทำความเห็นให้ถูกต้อง คือเห็นว่าทำความดีย่อมได้ดี ทำความชั่วย่อมได้ชั่ว โดยมีเหตุผลธรรม²¹

3) ระดับสูง ได้แก่การปฏิบัติในอริยมรรค มีองค์ 8 ประการ อันเป็นทางอันประเสริฐทางของผู้ประเสริฐหรือผู้เป็นอริยบุคคลปฏิบัติ หรือทางที่บุคคลปฏิบัติแล้วจะห่างไกลจากข้าศึกหรือศัตรูภายในคือกิเลสได้ ดังนี้

1. มีความเห็นหรือทรสณะที่ถูกต้อง คือเห็นในอริยสัจ 4 มีทุกข์ เหตุให้เกิดความทุกข์ ความทุกข์ และทางปฏิบัติเพื่อให้ดับทุกข์ หรือจะพูดสั้น ๆ ก็คือ เห็นว่าผลย่อมเกิดจากเหตุ ไม่มีเหตุ ผลจะเกิดขึ้นไม่ได้(สัมมาทิฐิ)
2. มีความคิดในทางที่ถูกต้องหรือคิดชอบ คิดดี คือคิดในการจะประกอบความดี หลีกหนีความชั่ว คิดในการจะสละความชั่วร้ายที่มีอยู่ในตนให้หมดสิ้นไป(สัมมาสังกัปปะ)

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-12.

3. มีวาจาชอบ ประกอบด้วยเหตุผล ไพเราะอ่อนหวานติดใจผู้ฟังหรือสร้างกายใจ ในทางที่ดีให้แก่ผู้ฟังเป็นการสร้างกัลยาณมิตรและสันติธรรมให้เกิดแก่สังคมได้(สัมมาวาจา)

4. ทำการงานหรือหน้าที่โดยชอบ ประกอบกรรมในทางสุจริต ยุติธรรม เช่น ไม่ฆ่า หรือเบียดเบียนชีวิตสัตว์อื่น หรือแม้ผู้มีหน้าที่จะต้องปฏิบัติไม่ปฏิบัติก็จัดว่าไม่ทำงานโดยชอบด้วย (สัมมากรรมันตะ)

5. เลี้ยงชีพโดยธรรมหรืออย่างถูกต้อง โดยไม่หาเลี้ยงชีพในทางทุจริต มิฉฉาชีพ เช่น จี้ปล้น ฉกชิงวิ่งราวทรัพย์สินของผู้อื่นมาเลี้ยงชีพ การค้าขายของหนีภาษี ค้าขายโดยอยากได้กำไร มาก ออกเงินให้ผู้อื่นกู้โดยคิดดอกเบี้ยแพง และอื่น ๆ อีกเพื่อให้ได้เงินมา เลี้ยงชีพเพื่อความเป็นอยู่ อย่งดีในสายตาของผู้อื่นก็ดี จัดว่าไม่เลี้ยงชีพที่ชอบ (สัมมาอาชีวะ)

6. พยายามในทางที่ชอบ ทางที่ถูกที่ควร คือพยายามสร้างคุณดี พยายามรักษา คุณดีที่มีอยู่ไม่ให้เสื่อมไป พยายามเว้นจากความชั่ว และพยายามกำจัดหรือลดความชั่วที่มีอยู่ให้ หหมดไปเบาบางลง(สัมมาวายามะ)

7. ตั้งสติไว้ชอบในที่ถูกต้อง คือตั้งไว้ในกายเรา ตั้งไว้ในความคิด ตั้งไว้ในความรู้ สึกและตั้งไว้ในธรรมะ คือความเป็นจริงในหน้าที่การงานที่ตนประกอบ(สัมมาสติ)

8. ตั้งสมาธิไว้ชอบ โดยตั้งใจให้เป็นสมาธิ คือคิดแต่ในสิ่งเดียวไม่ฟุ้งซ่าน ไปตามอารมณ์ต่าง ๆ (สัมมาสมาธิ)²²

อริยมรรคมีองค์ 8 นี้แม้จะมี 8 ประการ แต่ผู้ปฏิบัติจะต้องปฏิบัติรวมกัน ไปให้เป็นอันเดียวกัน เหมือนเชือกเส้นเดียวแต่มี 8 เรียว จึงเหมือนเป็นเส้นทางเดียวนั่นเองธรรม

อริยมรรค 8 นี้ย่อลงเหลือ 3 คือ

1. สัมมาทิฐิ	}	1. ปัญญาสิกขา(ปัญญา)
2. สัมมาสังกัปปะ		
3. สัมมาวาจา	}	2. ศีลสิกขา(ศีล)
4. สัมมากรรมันตะ		
5. สัมมาอาชีวะ		
6. สัมมาวายามะ	}	3. สมาธิสิกขาหรือจิตสิกขา(สมาธิ)
7. สัมมาสติ		
8. สัมมาสมาธิ		

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 12-13.

สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ และสัมมาอาชีวะ จัดเป็นศีลสิกขา (ศีล) เพราะเป็นการประพฤติดีทางกายและวาจา สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ จัดเป็นสมาธิสิกขาหรือ จิตสิกขา (สมาธิ) ส่วนสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะ จัดเป็นปัญญาสิกขา (ปัญญา)

ไตรสิกขา คือ สิ่งที่จะต้องศึกษา สำเนียงและนำไปปฏิบัติ 3 ประการ คือ

1. ศีลสิกขา (ศีล)
2. สมาธิสิกขาหรือจิตตสิกขา (สมาธิ)
3. ปัญญาสิกขา (ปัญญา)

ดังนั้นไตรสิกขาก็คือ หลักธรรมที่ย่อมาจากอริยมรรคมีองค์ 8 หรืออริยมรรค 8 ย่อลงก็คือ ไตรสิกขานั้นเอง แต่เนื้อหาของพระพุทธธรรมทั้งสองมีความยากง่ายต่างกัน พระพุทธองค์จึงทรงใช้หลักธรรมทั้งสองสั่งสอนบุคคลผู้มีพื้นฐานทางปัญญาหรือวุฒิภาวะต่าง ๆ กัน กล่าวคือ ไตรสิกขา พระพุทธองค์จะทรงสอนบุคคลทั่วไปเพื่อปูพื้นฐานในด้านศีล คือให้มีกาย วาจา เรียบร้อยเป็นปกติ ก่อนแล้วจึงสอนสมาธิ คือให้มีจิตตั้งมั่น จดจ่อ และในการศึกษาต่อไป พระพุทธองค์จึงสอนให้เกิดปัญญาเป็นอันดับสุดท้าย จึงอาจกล่าวได้ว่า “ไตรสิกขา” นี้เองพระพุทธองค์ทรงแสดงหรือสอนศาสนิกชนบ่อยครั้งที่สุดตลอด 45 ปี ที่พระพุทธองค์ประกาศพระศาสนา เพราะคนส่วนมากยังเป็นปุถุชน คือมีกิเลสหนา สติปัญญายังด้อยอยู่

ส่วนอริยมรรคมีองค์ 8 พระพุทธองค์จะทรงสอนแก่ผู้มีศีลและสมาธิดีแล้ว เช่น ปัญจวัคคีย์ มิ โภณฑัญญะ วัปปะ ภัททิยะ มหานามะ และอัสสชิ ดังนั้นเรื่องศีล สมาธิ จึงไม่จำเป็นต้องนำมาสั่งสอนปัญจวัคคีย์ซ้ำอีก จึงต้องสอนเริ่มที่ปัญญาเลยทีเดียว จะเห็นได้ว่าเพราะอริยมรรคมีองค์ 8 เริ่มต้นด้วยปัญญา คือสัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ ซึ่งท่านโภณฑัญญะ ได้ฟังธรรมจากพระพุทธองค์ชั่วคราวเท่านั้นก็รู้แจ้งได้ดวงตาเห็นธรรม พระพุทธองค์จึงทรงเปล่งวาจาว่า “โภณฑัญญะ ได้รู้แจ้งในธรรมแล้ว” และอริยมรรคมีองค์ 8 พระพุทธองค์จะทรงสอนเฉพาะบุคคลประเภท “อุตมตัตถัญญ” หมายถึงผู้รู้ธรรมได้เร็วเปรียบได้กับดอกบัวที่โผล่น้ำแล้วเมื่อต้องแสงอาทิตย์ก็บาน ได้เลยและบุคคลประเภทนี้มีน้อย พระพุทธองค์จึงไม่ค่อยได้แสดงอริยมรรคบ่อยนักตลอด 45 ปี ที่พระพุทธองค์ทรงประกาศพระสังฆธรรม²³

2. **หลักเพื่อความสุข (พุทธจริยธรรม)** เป็นหลักการปฏิบัติที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนให้มนุษย์นำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น รวมถึงความสุขของคนในสังคม

พุทธจริยธรรมตามความหมายทางภาษา “พุทธจริยธรรม” ประกอบด้วย “พุทธ” กับ “จริยะ” และ “ธรรม” ซึ่งทั้ง 3 คำนี้ ต่างมีความหมายที่แตกต่างกัน คือ

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-14.

1. พุทธหรือพุทธโศ หมายถึง เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน
2. จริยะ หรือ จริยา หมายถึง เป็นการแสดงออกทางกาย ทางวาจา และทางใจ
3. ธรรม หรือ ธรรมะ หมายถึง หลักในการประพฤติปฏิบัติ

ซึ่งหลักในการประพฤติปฏิบัตินี้เมื่อนำมารวมกันเป็น พุทธจริยธรรม หมายถึง หลักธรรมในการประพฤติปฏิบัติของ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หรือที่เรียกในอีกความหมายหนึ่งว่า หลักธรรมที่นักปราชญ์ได้นำไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติ²⁴

พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงามสำหรับนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สำหรับข้าราชการตำรวจและบุคคลทั่วไป ควรนำหลักพุทธจริยธรรมไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและผู้อื่น ซึ่งเป็นหลักธรรมที่จะนำสังคมมนุษย์ให้พัฒนาไปในวิถีทางที่ถูกต้อง และเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงและยั่งยืนแก่ชีวิตและสังคมโดยรวม²⁵ ดังนี้

1. คนมีศีลธรรม (สมาชิกในหมู่อารยชน) คนมีศีลธรรม หรือมีมนุษยธรรม ที่เรียกว่าเป็นอารยชนมีธรรม คือ คุณสมบัติ ดังนี้

1) มีสุจริตทั้งสาม คือมีความประพฤติดีประพฤติชอบ 3 ประการ

1. กายสุจริต ความสุจริตทางกาย ทำสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยกาย
2. วาจาสุจริต ความสุจริตทางวาจา พูดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยวาจา
3. มโนสุจริต ความสุจริตทางใจ คิดสิ่งที่ดีงามถูกต้อง ประพฤติชอบด้วยใจ

2) ประพฤติตามอารยธรรม โดยปฏิบัติถูกต้องตามทางแห่งกุศลกรรม 10 ประการ คือ

ทางกาย 3

1. ละเว้นการฆ่า การสังหาร การบีบคั้นเบียดเบียน : มีเมตตากรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูลสงเคราะห์กัน

2. ละเว้นการแย่งชิงลักขโมย และการเอารัดเอาเปรียบ : เคารพสิทธิในทรัพย์สินซึ่งกันและกัน

²⁴ สมหวัง สาวลิทธิ, “พุทธจริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย), 2549, หน้า 15.

²⁵ พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิต, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิกจำกัด, 2545), หน้า 17.

3. ละเว้นการประพาศิคิดลวงละเมิดในของรักของหวงแหงนของผู้อื่น : ไม่ข่มเหงจิตใจ หรือทำลายลบบहु่เกียรติและวงศ์ตระกูลของกัน

ทางวาจา 4

1. ละเว้นการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง : กล่าวแต่คำสัตย์ ไม่จงใจพูดให้ผิดจากความจริงเพราะเห็นแก่ผลประโยชน์ใด ๆ
2. ละเว้นการพูดส่อเสียด ยุยง สร้างความแตกแยก : พูดแต่คำที่สมานและส่งเสริมสามัคคี
3. ละเว้นการพูดคำหยาบคาย สกปรกเสียดาย : พูดแต่คำสุภาพ นุ่มนวลควรฟัง
4. ละเว้นการพูดเหลวไหลเพื่อเจ้อ : พูดแต่คำจริง มีเหตุมีผล มีสาระประโยชน์ ถูกกาลเทศะ

ทางใจ 3

1. ไม่ละโมภ ไม่เพ่งเล็งคิดหาทางเอาแต่จะได้ : คิดให้ คิดเสียสละ ทำใจให้ เพื่อแผ้ววางขวาง
2. ไม่คิดร้ายมุ่งเบียดเบียน หรือเพ่งมองในแง่ที่จะทำลาย : ตั้งความปรารถนาดี แต่ไม่ตรี มุ่งประโยชน์สุขแก่กัน
3. มีความเห็นถูกต้อง เป็นสัมมาทิฐิ เข้าใจในหลักธรรมที่ว่า ทำดีมีผลดี ทำชั่วมีผลชั่ว : รู้เท่าทันความจริงที่เป็นธรรมชาติของโลกและชีวิต มองเห็นความเป็นไปตามเหตุปัจจัย

“ธรรม 10 ข้อนี้ เรียกว่ากุศลกรรมบถ (ทางทำกรรมดี) บ้าง ธรรมจริยา บ้าง อารยธรรม บ้าง เป็นรายละเอียดขยายความสุจริต 3 ข้อ ข้างต้นด้วย คือ ข้อ 1-3 เป็นกายสุจริต ข้อ 4-7 เป็นวจีสุจริต ข้อ 8-10 เป็นมโนสุจริต”²⁶

3) อย่างต่ำมีศีล 5 หลักการประพาศิ 10 ข้อข้างต้นนั้น เป็นธรรมจริยาและเป็นอารยธรรม ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำคนให้เจริญขึ้นพร้อม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ แต่ผู้ใดยังไม่มั่นคงในอารยธรรม ท่านสอนว่าผู้นั้นพึงควบคุมตนให้ได้ในทางกายและวาจาก่อนเป็นอย่างน้อย ด้วยการประพาศิตามหลัก ศีล 5 ที่เป็นส่วนเบื้องต้นของธรรมจริยา 10 ประการนั้น ก็ยังจะได้ชื่อว่า เป็นคนมีศีลธรรม คือ

เบญจศีล คือ รักษากาย วาจา ให้อยู่ในสภาวะปกติเพื่อให้เกิดความคิดความงาม ในส่วนภายนอก ได้แก่

1. เว้นจากปาณาติบาต ละเว้นการฆ่าการสังหารไม่ประทุษร้ายต่อชีวิต และร่างกาย

²⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 17-18.

2. เว้นจากอทินนาทาน ละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน

3. เว้นจากกาเมศุมิจฉาจาร ละเว้นการประพฤติดิคนอกใจ ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหน อันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจตลอดจนวงศ์ตระกูลของเขาให้สับสน

4. เว้นจากมุสาวาท ละเว้นการพูดเท็จโกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายเขาหรือประโยชน์สุขของเขาด้วยวาจา

5. เว้นจากสุราเมรัย ไม่เสพเครื่องคองของมึนเมา สิ่งเสพติด อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทมัวเมา ก่อความเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ เช่น ทำให้เกิดอุบัติเหตุ เมื่อน้อยก็เป็นผู้ถูกถามต่อความรู้สึกลับมันคง ปลอดภัยของผู้ร่วมสังคม²⁷

เบญจธรรม คือ ให้ปฏิบัติในหลัก 5 ประการแล้ว ภาย วาจา ก็จะเรียบร้อยเป็นปกติ คือ

1. มีเมตตา สร้างความรัก ความเห็นใจให้เกิดแก่สัตว์ทุกหมู่เหล่า ไม่เบียดเบียนสัตว์เหล่านั้นด้วยตนเองหรือให้ผู้อื่นเบียดเบียน

2. สัมมาอาชีพ ประกอบอาชีพเลี้ยงชีวิตอย่างถูกต้อง คือ ไม่ลัก ไม่ปล้น ไม่โกง ไม่นอราชฎ์บังหลวง ได้มาเพื่อเลี้ยงชีพ

3. มีการสำรวมในกาม คือ อย่าละเมิดหรือหมกมุ่นในรูป เสียง กลิ่น รส การสัมผัสที่น่าปรารถนา น่าพอใจเกินไป ทั้งที่มีเจ้าของหวงแหนครองครองและไม่ครอบครอง เพราะถ้าเกินประมาณย่อมเกิดทุกข์โทษได้

4. มีวาจาสัตย์หรือสัตยวาจา คือ คำพูดจริงมีประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น เพราะคำพูดจริงหรือสิ่งที่จริงย่อมไม่สลายไปเป็นอมตวาจา

5. มีสติรอบคอบ คือ มีความระลึกรู้ได้เสมอ ก่อนจะทำจะพูด แล้วจะทำจะพูด สิ่งใดไม่ผิดพลาดเสียหายเกิดขึ้นได้ สุราเมรัยเป็นเครื่องคองของเมาที่ทำให้ผู้ดื่มซึ่งไม่เคยพูดมากก็พูดมากได้ไม่เคยแสดงออกท่าทางต่าง ๆ ก็แสดงได้ คนที่ขี้อายไม่กล้าทำอะไรบางอย่างแต่เมื่อดื่มลงไปแล้วกล้าทำ หรือสามารถทำได้²⁸

2. คนมีคุณแก่ถ้วนรวม (สมาชิกที่ดีของสังคม) สมาชิกที่ดีผู้ช่วยสร้างสรรค์สังคม มีธรรมคือหลักความประพฤติ ดังนี้

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

²⁸ พระมหาชูศักดิ์ คำเป่ง, “ทัศนคติต่อจริยธรรมของนักการเมืองของประชาชนอำเภอเทิง”, ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้า 11.

1) มีพรหมวิหาร คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง ต่อไปนี้

1. เมตตา ความรัก คือความปรารถนาดี มีไมตรี ต้องการช่วยเหลือให้ทุกคนประสบประโยชน์และความสุข
2. กรุณา ความสงสาร คือ อยากช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ไข้ใจที่จะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของคนและสัตว์ทั้งปวง
3. มุทิตา ความเบิกบานพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุขก็มีใจแจ่มชื่นเบิกบาน เมื่อเห็นเขาทำดีงามประสบความสำเร็จก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป ก็พลอยยินดีบันเทิงใจด้วย พร้อมทั้งจะช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน
4. อุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือ มองตามเป็นจริง โดยวางจิตเรียบสม่ำเสมอ มั่นคง เทียงตรงดุจดาวซึ่ง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุที่ตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัย วางตน และปฏิบัติไปตาม หลักการ เหตุผล และความเที่ยงธรรม²⁹

เมื่อมีคุณธรรมภายในเป็นพื้นฐานจิตใจ เช่นนี้แล้ว พึงแสดงออกภายนอกตามหลักความประพฤติ ต่อไปนี้

2) บำเพ็ญการสงเคราะห์ คือปฏิบัติตามหลักการสงเคราะห์ หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคนและประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ที่เรียกว่า สังคหวัตถุ ๔ ดังต่อไปนี้

1. ทาน ให้ปัน คือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือ สงเคราะห์ ด้วยปัจจัยสี่ ทุน หรือทรัพย์สินสิ่งของ ตลอดจนให้ความรู้ ความเข้าใจ และศิลปวิทยา
2. ปิยวาจา พูดอย่างรักกัน คือ กล่าวคำสุภาพ ไพเราะ น่าฟัง ชี้แจง แนะนำสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล เป็นหลักฐาน ชักจูงในทางที่ดีงามหรือคำแสดงความเห็นอกเห็นใจ ให้กำลังใจ รู้จักพูดให้เกิดความเข้าใจดีสามัคคี เกิดไมตรี ทำให้รักใคร่นับถือและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
3. อัตถจริยา ทำประโยชน์แก่เขาคือช่วยเหลือด้วยแรงกาย และชวนชวยช่วยเหลือกิจการต่างๆ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์รวมทั้งช่วยเหลือแก้ไขปัญหาและช่วยเหลือปรับปรุงส่งเสริมในด้านจริยธรรม
4. สมานนัตตตา เอาตัวเข้าสมาน คือ ทำตัวให้เข้ากับเขาได้ วางตนเสมอต้นเสมอ

²⁹ พระธรรมปิฎก(ป.อ.ปยุตฺโต), ธรรมนุญชีวิต, อ่างแก้ว, หน้า 20.

ปลายให้ความเสมอภาคปฏิบัติสม่าเสมอกันต่อคนทั้งหลาย ไม่เอาเปรียบ และเสมอในสุขทุกข์ คือ ร่วมสุข ร่วมรับรู้ ร่วมแก้ไขปัญหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขร่วมกัน

“พูดสั้น ๆ ว่า ช่วยด้วยทุนด้วยของหรือความรู้ ช่วยด้วยถ้อยคำ ช่วยด้วยกำลังงาน ช่วยด้วยการร่วมเผชิญและแก้ปัญหา”³⁰

3. คนประสบความสำเร็จ (ชีวิตที่ก้าวหน้าและสำเร็จ) ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะในด้านการศึกษา หรืออาชีพการงานก็ตาม พึงปฏิบัติตามหลักต่อไปนี้

1) หลักความเจริญ ปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองที่เรียกว่า “จักร” (ธรรมประคองล้อทั้งสี่ที่นารถไปสู่จุดหมาย) ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ปฏิรูปทศวาสะ เลือกอยู่ถิ่นที่เหมาะสม คือ เลือกหาถิ่นที่อยู่หรือแหล่งเล่าเรียนดำเนินชีวิตที่ดี ซึ่งมีบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการศึกษาพัฒนาชีวิต การแสวงหรรมาหาความรู้ การสร้างสรรค์ความดีงาม และความเจริญก้าวหน้า

2. สัมปยุตตปิยสสยะ เสาะเสวนาคณดี คือ รู้จักเสวนาคบหา หรือร่วมหมู้กับบุคคล ผู้รู้ ผู้ทรงคุณ และผู้ที่จะเกื้อกูลแก่การแสวงหรรมาหาความรู้ ความก้าวหน้าองงาม และความเจริญโดยธรรม

3. อุตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ถูกวิธี คือ ดำรงตนมั่นอยู่ในธรรม และทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ตั้งเป้าหมายชีวิตและการทำงานให้ดีงามแน่ชัด และนำตนไปถูกทางสู่จุดหมาย แน่วแน่มั่นคง ไม่พรั่นส่าย ไม่ไหลเลื่อนแซ

4. ปุพเพกตปุญญตา มีทุนดีได้เตรียมไว้ ทุนดีส่วนหนึ่ง คือ ความมีสติปัญญา ความถนัด และร่างกายดี เป็นต้น ที่เป็นพื้นมาแต่เดิม และอีกส่วนหนึ่ง คือ อาศัยพื้นเดิมเท่าที่ตัว มีอยู่ รู้จักแก้ไขปรับปรุงตน ศึกษาหาความรู้ สร้างเสริมคุณสมบัติ ความดีงาม ฝึกฝนความชำนาญเตรียมไว้ก่อนแต่ดินซึ่งเมื่อมีเหตุต้องใช้ก็จะเป็นผู้พร้อมที่จะต้อนรับความสำเร็จสามารถสร้างสรรค์ประโยชน์สุขและก้าวสู่ความเจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป³¹

2) หลักความสำเร็จ ปฏิบัติตามหลักธรรม ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ที่เรียกว่า อิทธิบาท (ธรรมให้ถึงความสำเร็จ)

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 21.

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 35.

1. ฉันทะ มีใจรัก คือ พอใจจะทำสิ่งนั้นและทำด้วยใจรัก ต้องการทำให้เป็นผลสำเร็จอย่างดีแห่งกิจหรืองานที่ทำ มิใช่สักว่าทำพอให้เสร็จหรือเพียงเพราะอยากได้รางวัลหรือผลกำไร

2. วิริยะ พากเพียรทำ คือ ขยันหมั่นประกอบหมั่นกระทำสิ่งนั้นด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เหนื่อยระ ไม่ทอดทิ้ง ไม่ทอดลอย ก้าวไปข้างหน้าจนกว่าจะสำเร็จ

3. จิตตะ เอาจิตฝึกฝืน คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ดี และทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตใจให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย ใช้ความคิดในเรื่องนั้นบ่อย ๆ เสมอ ๆ ทำกิจหรืองานนั้นอย่างอุทิศตัวอุทิศใจ

4. วิมังสา ใช้ปัญญาสอบสวน คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบตรวหา เหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนเกินเลยบกพร่องขัดข้อง เป็นต้น ในสิ่งที่ทำนั้น โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัตถุประสงค์แก้ไขปรับปรุง เป็นต้น เพื่อจัดการและดำเนินงานนั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้นไป

ตัวอย่างเช่น “ผู้ทำงานทั่ว ๆ ไป อาจจำสั้น ๆ ว่า รักงาน สู้งาน ใส่ใจงานและทำงานด้วยปัญญา”³²

สรุป จริยธรรมเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณธรรมต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ๆ ใครสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง นับว่าเป็นผู้ที่สมควรได้รับการสรรเสริญยิ่ง แต่การปฏิบัติให้ได้เช่นนี้ ยังเป็นสิ่งที่ยากเย็นยิ่งสำหรับบุคคลเป็นจำนวนมาก เพราะบุคคลเหล่านี้ยังขาดความสามารถในการควบคุมตนเองและการเอาชนะใจตนเอง ปัญหาจึงมีอยู่ว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายและก้าวไปสู่การควบคุมและเอาชนะใจตนเอง การพัฒนาคุณธรรมนั้น เมื่อมองในแง่ลำดับสิ่งที่จะต้องทำให้ประณีตยิ่งขึ้นไปตามขั้นตอน ก็จะต้องเริ่มด้วย ละเว้นหรือกำจัดความชั่วก่อน แล้วจึงหว่านพืชและบำรุงรักษาไปจนได้ผลที่หมาย การกระทำสิ่งที่ดีงามนั้น ไม่ใช่เป็นเรื่องที่ล้ำสมัยหรือน่ากระดากอาย แต่เป็นสิ่งที่ทุกคนทำได้ไม่ยากหากมีความตั้งใจจริง และจะส่งผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า เพราะความดีนั้นทรงค่าและทรงผลคืออยู่ตลอดกาลมิได้เปลี่ยนแปลง มีแต่ค่านิยมในความดีเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลง

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรม

2.2.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเงื่อนไขในการทำความดี หรือพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ พวกหนึ่งเห็นว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของ

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 36.

บุคคลหรืออีกนัยหนึ่งว่า คนเรานั้นมิได้คิดหรือชั่ว โดยสิ้นเชิงมาแต่กำเนิด จิตใจอยู่ในสภาวะกลาง ๆ พร้อมทั้งจะได้รับการแต่งแต้มทั้งในแง่บวกและแง่ลบในภายหลัง สภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเป็นหรือเลวจะเป็นเงื่อนไขปัจจัยผลักดันให้ผู้นั้นเป็นคนดีหรือชั่วได้ แต่อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่าความพร้อมที่จะมีความเจริญเติบโตทางจิตใจนั้นมีอยู่ในบุคคลตั้งแต่เกิดแล้ว พุค่งาย ๆ ก็ว่าจิตใจเขาดีบริสุทธิ์ มาตั้งแต่กำเนิด เมื่อเติบโตขึ้นลักษณะทางจริยธรรมของเขาจะเริ่มสำแดงตัวเด่นชัดและพัฒนาการไปตามวิถีทางที่ดีขึ้น นักวิชาการกลุ่มหลังนี้เชื่อว่า การพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลให้เป็นไปตามขั้นตอนที่แน่นอนตายตัว ผู้ที่บุกเบิกแนวคิดนี้ คือ เพียเจท์ (Piaget 1948) และโคลเบิร์ก (Kolhberg 1976)

เพียเจท์ (Piaget) เป็นผู้ริเริ่มทางความคิดที่ว่าพัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั่นเอง โดยได้แบ่งขั้นตอนของพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น³³ คือ

1. ขั้นประสาทสัมผัส และการเคลื่อนไหว (The Sensory Motor Period) ระยะตั้งแต่เกิดจนถึงอายุประมาณ 2 ปี การรับรู้ประสาทสัมผัสในระดับง่าย ๆ จะทำให้เกิดพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา และความคิดของสิ่งของที่ได้พบเห็นและจัดกระทำด้วยตนเอง ในตอนปลายของขั้นนี้ จะเริ่มพัฒนาเรื่องความคงที่ของขนาดและรูปร่างของวัตถุและค้นพบความถาวรของวัตถุ (Permanent Object)

2. ขั้นก่อนการคิดเป็น (The Period of Preparation Thoughts) ช่วงอายุประมาณ 7 ปี เด็กจะเริ่มใช้ภาพแทนวัตถุและเหตุการณ์เลียนแบบคนอื่น ได้ และพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงอายุ 2 – 4 ปี พฤติกรรมในระยะแรกจะเป็นแบบยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง ลักษณะนี้จะลดลงในราวอายุ 6-7 ปี ซึ่งเป็นระยะที่เด็กมีพัฒนาการทางภาษาอย่างรวดเร็ว เริ่มพัฒนาความคิดหาเหตุผลแบบตรรกศาสตร์ แต่ความคิดส่วนใหญ่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการรับรู้ของตนเองกับสิ่งแวดล้อม

3. ขั้นคิดอย่างรูปธรรม (The Period of Concrete Operation) ช่วงอายุประมาณ 7-11 ปี เป็นขั้นที่เด็กมีความคิดแบบตรรกศาสตร์ ทำให้สามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ หรือเหตุการณ์ที่สามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ พัฒนาการทางความคิดสูงขึ้นที่แบบแผนการค้นหาความจริงเกี่ยวกับวัตถุและสิ่งแวดล้อมจะไม่ยึดการรับรู้

³³ เพียเจท์ (Piaget), อ้างใน นัฐรินทร์ นันดาวัง, “ความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนกลุ่มพุทธศาสนานบ้านเวียง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”, ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2547, หน้า 10-11.

4. **ขั้นคิดอย่างนามธรรม (The Period of Formal Operation)** ช่วงอายุประมาณ 11–15 ปี เป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางเชาว์ปัญญา และความคิด เด็กสามารถค้นหาเหตุผลนอกเหนือจากข้อมูลที่มีอยู่ สามารถแก้ปัญหาทั้งรูปธรรมและนามธรรมได้ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

โคลเบอร์ก (Kolhberg) ได้ค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการทางจริยธรรม โดยอาศัยทฤษฎีของเพียเจท์ เป็นพื้นฐานที่ว่า “พัฒนาการทางจริยธรรมจะพัฒนาตามพัฒนาการทางสติปัญญาและให้ผลออกมาในรูปแบบของการตัดสินใจเชิงจริยธรรมโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เพราะแสดงให้เห็นถึงแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำต่าง ๆ ของบุคคลในการที่จะเลือกกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมชนิดใดชนิดหนึ่ง และจากการศึกษา โคลเบอร์ก ได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับแบ่งออกเป็น 2 ขั้น รวม 6 ขั้น”³⁴ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความคิดก่อนเข้าใจเหตุผล เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 2–10 ขวบ ในระดับนี้เด็กจะปฏิบัติทางวัฒนธรรมและค่านิยมในสิ่งที่ดีและไม่ดี ถูกหรือผิด เพียงเพราะกฎเกณฑ์เหล่านั้นมีบทลงโทษและรางวัล เพราะผู้ที่สอนและอบรมกฎเกณฑ์เหล่านั้นเป็นผู้ใหญ่กว่า มีอำนาจเหนือกว่า พัฒนาการของเด็กในระดับนี้แบ่งเป็น 2 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 หลักการเคารพเชื่อฟังและหลบหลีกการลงโทษ เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 2–7 ขวบ เด็กจะมีความคิดว่าอะไรถูกหรือผิด เพราะบทลงโทษหรือรางวัลของพฤติกรรมนั้น โดยไม่เข้าใจว่าพฤติกรรมนั้นถูกหรือผิดและเพราะเหตุใดเด็กจะประพฤติดนเพียงเพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษและเพื่ออยู่ในโอวาทเท่านั้น ไม่ได้ปฏิบัติตามเพราะความเลื่อมใสในหลักการต่าง ๆ ซึ่งอยู่เบื้องหลังกฎเกณฑ์และโอวาทนั้น ๆ

ขั้นที่ 2 หลักการหาผลประโยชน์หรือสิ่งตอบแทน เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 7–10 ขวบ เด็กวัยนี้มีความต้องการสิ่งซึ่งจะยังความพอใจให้กับความต้องการของตนเอง และบางโอกาสก็สนองความต้องการของผู้อื่นด้วย ความเกี่ยวพันของมนุษย์ถูกมองในลักษณะเหมือนเป็นตลาดสินค้า โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์อย่างยุติธรรม การแบ่งส่วนเท่า ๆ กันและถึงถึงผลประโยชน์ตอบแทนทางกาย ทางวัตถุ และการปฏิบัติมากกว่าทางด้านนามธรรม โดยไม่ได้เข้าใจถึงคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู หรือความยุติธรรม

ระดับที่ 2 ความเข้าใจเหตุผล เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 10–16 ปี ในขั้นนี้เด็กปฏิบัติตนให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ใกล้ชิด เช่นครอบครัว เพื่อนฝูง และบุคคลอื่น โดยถือว่าเป็น

³⁴ โคลเบอร์ก (Kolhberg), อังโน นัฏรินทร์ นันดาวัง, “ความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนกลุ่มพุทธศาสนานบ้านเวียง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”, *ปริญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, อังแล้ว, หน้า 11.*

สิ่งสำคัญ มีคุณค่าในตนเอง และไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตามมาโดยทันที หรือที่มองเห็นชัด ไม่ใช่เป็นเพียงการกระทำที่สอดคล้องกับความคาดหวังส่วนบุคคล หรือสอดคล้องกับระเบียบในสังคมเท่านั้นแต่เป็นเรื่องของความซื่อตรงต่อการกระทำเพื่อพวยรักษาหรือเห็นด้วยกับแบบแผนของสังคม และเป็นการแสดงตัวว่าเป็นพวกเดียวกันกับบุคคลหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับระเบียบนั้น พัฒนาการของเด็กในระดับนี้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

ขั้นที่ 3 หลักการทำตามความเห็นชอบของผู้อื่น เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 10-13 ปี เด็กจะแสดงพฤติกรรมที่ทำให้ผู้อื่นพอใจและช่วยเหลือผู้อื่น และให้ผู้อื่นยอมรับการกระทำตามแบบแผนที่คนส่วนใหญ่ยึดถือกันมานาน พฤติกรรมที่ไม่อยู่นอกกลุ่มนอกทาง ขั้นนี้จะเริ่มคัดค้านพฤติกรรมต่าง ๆ จากเจตนาของบุคคล และเห็นว่าคนจะทำให้ผู้อื่นยอมรับ และพอใจด้วยการเป็นคนดี

ขั้นที่ 4 หลักการคิดตามเกณฑ์และระเบียบของสังคม เป็นพัฒนาการของเด็กวัย 13-16 ปี ในขั้นนี้ความนึกคิดจะมุ่งไปถึงเรื่องของอำนาจ ข้อบังคับที่ตายตัว และการพวยรักษาระเบียบของสังคม พฤติกรรมที่ถูกต้องจะประกอบไปด้วย หน้าที่ของตน และเคารพในอำนาจการรักษาระเบียบสังคมที่มีอยู่เพราะถือว่ามีความสำคัญในตัวเอง

ระดับที่ 3 ความเข้าใจเหตุผลขั้นสูง เป็นระยะที่เด็กมีอายุ 16 ปี ขึ้นไป จนถึงวัยผู้ใหญ่ ผู้ที่อยู่ในระดับนี้มีความพยายามอย่างเด่นชัดที่จะตีคุณค่าของจริยธรรมในแง่ของหลักการที่มีเหตุผล และประโยชน์แก่การนำไปใช้ นอกเหนือไปจากการปฏิบัติตามผู้มีอำนาจของกลุ่มหรือบุคคลผู้ยึดหลักเกณฑ์เหล่านี้ และนอกเหนือไปจากการปฏิบัติตามกลุ่มเพื่อการจัดตัวเองให้เป็นพวกเดียวกับกลุ่มเหล่านี้เท่านั้น พัฒนาการในระดับนี้แบ่งออกเป็น 2 ขั้น เช่นกันคือ

ขั้นที่ 5 หลักปฏิบัติตามข้อตกลงของสังคมและคำมั่นสัญญา เป็นระยะที่เด็กมีอายุ 16 ปีขึ้นไป พฤติกรรมที่ถูกต้องมีแนวโน้มที่จะถูกตีความในรูปของสิทธิของบุคคลโดยทั่วไป และมาตรฐานซึ่งได้ผ่านการพิสูจน์ และตกลงเห็นชอบ โดยสังคมนั้นแล้ว มีการคำนึงถึงความคิดเห็นและค่านิยมและเน้นเกี่ยวกับกฎระเบียบที่มีการตกลงเห็นชอบเป็นเอกฉันท์ นอกจากสิ่งที่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการและมั่นคงแล้ว ความถูกต้องยังเป็นเรื่องของความเห็นและค่านิยมส่วนบุคคลด้วย ยังยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่เน้นถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนแปลงกฎหมายเมื่อพิจารณาในด้านเหตุผลเป็นประโยชน์ต่อสังคม(มากกว่าจะเป็นการยึดมั่นอย่างถูกบังคับเช่นในขั้นที่ 4) นอกจากขอบเขตของกฎหมาย ข้อตกลงแล้ว สัญญาที่ทำกันตามลำพังถือเป็นสิ่งผูกมัดที่ต้องรักษาและกระทำตามด้วย

ขั้นที่ 6 หลักการยึดจริยธรรมอันเป็นสากล พบในวัยผู้ใหญ่ ความถูกต้องถูกตัดสินด้วยจิตสำนึกที่สอดคล้องกับจริยธรรมที่ตนเองเลือกแล้ว และมีความสมเหตุสมผล และสอดคล้องกับหลักจริยธรรมข้ออื่น ๆ หลักการเหล่านี้เป็นนามธรรม เป็นจริยธรรมที่ไม่ใช่กฎศีลธรรม

ที่เป็นรูปธรรมอย่างเช่นบัญญัติ 10 ประการ โดยส่วนที่เป็นหลักสากลของความยุติธรรมของการแลกเปลี่ยนหรือตอบแทนซึ่งกันและกัน และความเท่าเทียมกันของสิทธิมนุษยชนและการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของบุคคลแต่ละคน

โคลเบิร์ต มีความเชื่อว่า “พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์จะต้องเป็นไปตามลำดับขั้น ไม่มีการข้ามขั้น และพัฒนาการทางจริยธรรมจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการนำประสบการณ์ทางสังคม ความสามารถในการใช้เหตุผลต่ำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลขั้นสูง และการใช้เหตุผลขั้นต่ำก็จะถูกใช้น้อยลง”³⁵

2.2.2 ทฤษฎีอิทธิพลของสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อการพัฒนาการทางจริยธรรม

ทฤษฎีนี้ใช้เป็นทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อจริยธรรมของบุคคล โดยเฉพาะประเพณีและค่านิยมต่าง ๆ ภายในสังคมบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรมจากสิ่งแวดล้อม และสังคมมาตั้งแต่เกิด สกินเนอร์ (Skinner) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมทางสังคมไว้ว่าจารีตประเพณีตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญที่กำหนดเงื่อนไขทางสังคมให้เด็กประพฤติปฏิบัติตั้งแต่เกิดจนถึงทางสังคมทางสังคมเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่ควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ พ่อแม่และผู้ใหญ่จะเป็นผู้ถ่ายทอดให้เด็ก ถึงแนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนภายในสังคม ซึ่งเน้นความถูกต้อง ผิดชั่วดี ถึงแม้ว่าบุคคลจะไม่มีจริยธรรมหรือความต้องการจริยธรรมมาตั้งแต่เกิด แต่เมื่อโตขึ้นก็ต้องมีจริยธรรมและพฤติกรรมไปตามแนวโครงสร้างทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น³⁶ นอกจากนี้ ดีไรท์ (D.Wright) เชื่อว่า “สังคมจะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการพัฒนาทาง จริยธรรมของบุคคล กลุ่มสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่จะเป็นบ่อหลอมจริยธรรมให้แก่บุคคลนั้น เด็ก ๆ จะเรียนรู้สิ่งที่ดีที่เลวจากผู้ที่อยู่ใกล้ชิด ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมด้วยกระบวนการเทียบเคียง (Identification) เด็กจะใช้วิธีการเรียนแบบผู้ที่มีอำนาจและผู้ที่ตนเคารพรัก จนในที่สุดจะยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมมาเป็นหลัก

³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 11-13

³⁶ สกินเนอร์ (Skinner.1971:126-128), อ้างใน พระมหาทวีศักดิ์ ทีปธมฺโม, “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษารายวิชาวิชารัฐธรรมนูญในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”, รายงานการวิจัย, อ้างแล้ว, หน้า 23.

ปฏิบัติของตนเองโดยอัตโนมัติ ดังนั้นถ้าผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง เด็กก็จะเลียนแบบและจะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงไปด้วย”³⁷

นอกจากนี้นักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมหลายท่านเชื่อว่า การพัฒนาจริยธรรมจะเกิดขึ้นในช่วงแรกของชีวิตมนุษย์ คือ ในช่วงสิบปีแรก และจะฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลงในช่วงหลัง ๆ ของชีวิต แม้ว่านักทฤษฎีบางคนยอมรับการค้นพบทางสังคมและสถานการณ์ในชีวิต อาจมีผลให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมในวัยผู้ใหญ่ได้ก็ตาม ดังนั้นตามแนวคิดนี้กลุ่มบุคคลที่รับผิดชอบ ในการปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กมากที่สุด คือสมาชิกในครอบครัวของเด็กเอง รองลงมาคือโรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษา นอกจากนี้ยังมีสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุและหนังสือพิมพ์

2.2.3 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของดวงเดือน พันธุมนาวิน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก ได้สร้างทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยมีพื้นฐานทางความคิดจากทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ Kohlberg และการประมวลผลข้อมูลทางการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของคนไทยมากกว่า 30 เรื่อง ซึ่งได้ทำการวิจัยคนไทยในช่วงอายุที่แตกต่างกันตั้งแต่ 6 ปี จนถึง 60 ปี ทั้งเป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ ครูอาจารย์ นักธุรกิจ กรรมการ และเกษตรจำนวนมากกว่าหมื่นคนทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหาสาเหตุทางจิตใจของผู้มีพฤติกรรมจริยธรรมต่าง ๆ ด้วยการเปรียบเทียบกับผู้ที่มีพฤติกรรมเหล่านั้นน้อย ทั้งๆ ที่อยู่ในระบบงานเดียวกัน หรืออยู่ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน จากการศึกษาประมวลผลการวิจัยดังกล่าว ทำให้พบลักษณะทางจิต 8 ประการที่เกี่ยวข้อง และอาจจะเป็นสาเหตุของพฤติกรรมจริยธรรมของคนไทย และนำเสนอทฤษฎีนี้ในรูปของต้นไม้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วนประกอบที่สำคัญและส่วนประกอบย่อย³⁸ ดังนี้

³⁷ ดีไรท์ (D.Wright.1978:27-30), อ้างใน พระมหาทวีศักดิ์ ทีปธมฺโม, “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษารายวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”, รายงานการวิจัย, อ้างแล้ว, หน้า 23.

³⁸ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก, อ้างใน นัฐรินทร์ นันตาวัง, “ความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนกลุ่มพุทธศาสนาบ้านเวียง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง”, ปริญาญศึกษาสาตรมหาบัณฑิต, อ้างแล้ว, หน้า 13.

1. ส่วนที่เป็นดอก ผล และใบ คือพฤติกรรมจริยธรรมต่าง ๆ เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของคนไทย ได้แก่

1.1 พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ต่อหน้าที่ ต่อสังคม

1.2 พฤติกรรมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูง

1.3 พฤติกรรมในการพัฒนาตนเอง ผู้อื่น พัฒนาผลงาน พัฒนากลุ่ม องค์กร และประเทศชาติ

1.4 พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม และจริยธรรมสูง

2. ส่วนที่เป็นลำต้น ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องค้ำจุนใบ ดอก และผล จึงต้องเป็นส่วนที่แข็งแกร่ง ส่วนที่เป็นลำต้นประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ด้าน คือ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะการมุ่งอนาคต และการควบคุม การเชื่ออำนาจในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุดท้ายทัศนคติ คุณธรรม และค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น หรือสถานการณ์นั้น

ถ้าต้องการที่จะเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนาพฤติกรรมชนิดใด จะต้องใช้จิตลักษณะบางด้าน หรือทั้งห้าด้านนี้ประกอบกันจึงจะได้ผลดีที่สุด

3. ส่วนที่เป็นราก ซึ่งเป็นรากฐานล่างที่สำคัญที่จะดูดซับอาหาร เปรียบได้ว่าเป็นประสบการณ์ของชีวิตที่สำคัญ ประกอบด้วย สติปัญญา ความเฉลียวฉลาดที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นต้นทุนเป็นอาหารของต้นไม้ ประสบการณ์สังคม และสุขภาพจิตที่จะปะทะกับความกดดันของสังคม

ซึ่งลักษณะของจิตทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะทั้งห้าประการที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือบุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจทั้ง 3 ด้าน ในปริมาณที่สูงเหมาะสมกับอายุจึงจะเป็นผู้มีความพร้อมที่จะพัฒนาทางจิตลักษณะทั้ง 5 ประการที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่จิตลักษณะทั้ง 5 นี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลมีความพร้อมทางจิตใจ 3 ด้านดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่บ้าน ทางโรงเรียนและทางสังคมที่เหมาะสม ดังนั้นในการศึกษาสาเหตุการเกิดพฤติกรรมเพื่อใช้ทำนายหรือพัฒนาพฤติกรรม สามารถที่จะศึกษาได้จากลักษณะทางจิตบางประการ หรือศึกษาทั้ง 8 ประการร่วมกันก็ได้เช่นกัน

องค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมประกอบด้วยลักษณะทางจิตดังนี้

1. การเป็นคนเห็นแก่ส่วนรวม มากกว่าที่จะเห็นแก่ตัวเอง หรือพวกพ้อง (มีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง)

2. การเป็นคนที่สามารถคาดการณ์ไกล และรู้จักบังคับตนเองให้อดใจรอได้ (มุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง)

3. เป็นผู้ที่เชื่อว่าทำดีได้ดี (ความเชื่ออำนาจในตน)

4. มีความวิริยะอุตสาหะ ฝ่าฟันอุปสรรคจนเกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย (แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์)

5. มีความพอใจ และเห็นความสำคัญของความดีงาม เห็นโทษของความชั่วร้ายต่าง ๆ (ทัศนคติ คุณธรรม ค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น และสถานการณ์ที่จะกระทำนั้น)

6. ความเฉลียวฉลาด สามารถเข้าใจ และคิดในระดับนามธรรม

7. รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา มีประสบการณ์ทางสังคมสูง

8. มีสุขภาพจิตดี มีความวิตกกังวลน้อย หรือในปริมาณที่เหมาะสมกับเหตุการณ์

“ทฤษฎีด้านไม่จริยธรรม ช่วยให้เราเข้าใจถึงแนวทางในการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น สติปัญญา ความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิต ทัศนคติ ค่านิยม แรงจูงใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง และที่สำคัญก็คือเหตุผลเชิงจริยธรรมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรม”³⁹

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระมหาวิศักดิ์ ทีปธมฺโม ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของนักศึกษารายวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง พบว่า “นักศึกษามีประสบการณ์เกี่ยวกับเคยเข้าร่วมปฏิบัติธรรม เคยชวนญาติไปทำบุญที่วัด และกล่าวตักเตือนเพื่อที่ประพடுத்தผิด นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับหลักจริยธรรม คือเบญจศีล เบญจธรรม และพรหมวิหารอยู่ในระดับปานกลางถึงมากและมากที่สุด นอกจากนี้นักศึกษายังมีข้อเสนอแนะว่าควรรักษาศีล 5 ควรให้ทาน มีความซื่อสัตย์และไม่เบียดเบียนผู้อื่น”⁴⁰

นัฐรินทร์ นันตาวัง ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนกลุ่มพุทธศาสนานบ้านเวียง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ผลการศึกษาคพบว่า “ในหมู่เยาวชนชาย อายุ 12 – 15 ปี ความรู้เชิงจริยธรรมทัศนคติเชิงจริยธรรมและเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในขณะที่พฤติกรรมเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา สำหรับเยาวชนชายอายุ 16–19 ปี ไม่สามารถหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาได้เนื่องจากมีเยาวชนเพียงคนเดียว ส่วนเยาวชนหญิง อายุ

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 13-15.

⁴⁰ พระมหาวิศักดิ์ ทีปธมฺโม, “การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนรายวิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ปีการศึกษา 2546”, รายงานการวิจัย, อ้างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

12-15ปีความฉลาดทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา ซึ่งตรงข้ามกับกลุ่มเยาวชนหญิง อายุ 16-19 ปี ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนา⁴¹

คารณิ กริชชาณูชัย ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารธุรกิจขายส่งว่า พุทธธรรมมีความสัมพันธ์กับธุรกิจขายส่งในแง่ใดบ้าง มีส่วนผลักดันให้ธุรกิจขายส่งประสบผลสำเร็จอย่างไรและช่วยแก้ปัญหาอันเกิดจากการละเมิดจริยธรรมทางธุรกิจโดยวิธีใด ผลการศึกษาพบว่า “ธุรกิจขายส่งดำรงอยู่บนฐานให้การสนับสนุนหน่วยธุรกิจอื่น ๆ เช่น หน่วยการผลิต การจัดจำหน่าย การบริการและการบริโภค เพื่อนำไปสู่สถานะประสานส่งเสริมกันทั้งด้านการผลิต การจำหน่าย นโยบายรวมทั้งการบริหารธุรกิจให้ดำเนินไปในทิศทางที่ถูกต้องและตรงเป้าหมาย

อีกประการหนึ่ง ผลการศึกษายังทำให้ทราบว่า การประกอบธุรกิจขายส่งโดยใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางก่อให้เกิดผลดีต่อกิจการทางธุรกิจขายส่งหลายประการ เนื่องจากพุทธธรรมช่วยเสริมให้ธุรกิจขายส่งประสบผลสำเร็จได้และเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาอันเกิดจากการประกอบธุรกิจผ่านทางทุจริตได้อย่างทรงพลังที่สุด ยิ่งไปกว่านั้นหลักพุทธธรรมยังเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือที่ช่วยฟื้นฟูสภาพจิตใจของนักธุรกิจที่ประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและเป็นฐานรองรับสันติสุขของมนุษยชาติ ตลอดจนสร้างมโนธรรมที่ตระหนักและคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและหน้าที่ต่อสังคมโดยรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล⁴²

สมหวัง สวัสดิทธิ ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักจริยธรรมและประยุกต์ใช้หลักจริยธรรมนั้นกับการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เป็นการศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามาจากคำภีร์พระพุทธศาสนาตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยพบว่า “พระพุทธศาสนา นั้นมีจริยธรรมอยู่ 3 ระดับ คือระดับต้นสำหรับรักษาความสงบสุขในสังคม ระดับกลางเป็นการฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ส่วนระดับสูงหมายถึงหลักจริยธรรมที่นำไปสู่ความหลุดพ้นหรือเข้าถึงความเป็นอริยบุคคล พนักงานเทศบาลแบ่งออกเป็น 3 ระดับเช่นกัน คือ ระดับผู้บริหาร ระดับผู้นำ และระดับผู้ปฏิบัติงาน แต่ละระดับของคุณธรรมและระดับของพนักงานนั้นมี

⁴¹ นัฐรินทร์ นันตาวัง, “ความฉลาดทางจริยธรรมกับการมีส่วนร่วมกิจกรรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนกลุ่มพุทธศาสนิกชนบ้านเวียง อำเภอถิ่น จังหวัดลำปาง”, *ปริญาญศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, อ้างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

⁴² คารณิ กริชชาณูชัย, “การใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารธุรกิจขายส่ง”, *สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย), 2548, หน้าบทคัดย่อ.

ความแตกต่างกัน กล่าวคือระดับคุณธรรมวัดจากการพัฒนาของจิตใจ ส่วนระดับของพนักงานนั้น วัดจากความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน แต่เมื่อก้าวถึงหลักธรรมที่เหมาะสมแก่การปฏิบัติงานของพนักงานนั้นสามารถแยกได้ ดังนี้

จักรวรรดิธรรม 12 ทศพิทธาธรรม 10 มรรคมืองค์ 8 สังคธรรม 4 พรหมวิหาร 4 และ สาราณียธรรม 6 เป็นหลักที่เหมาะสมแก่พนักงานระดับบริหาร สัมปยุตธรรม 7 อริยทรัพย์ 7 สังคหวัตถุ 4 หลักผู้นำ 6 จักรธรรม 4 อุปการธรรม 2 เป็นจริยธรรมสำหรับพนักงานระดับหัวหน้างาน ส่วนพนักงานผู้ปฏิบัติการณ์นั้นควรประกอบด้วย หลักความประพฤติ 4 หลักความเคารพ 4 ปัญญา 5 ทิฏฐธรรมมิกกัตถประโยชน์ 4 กตัญญูกตเวทิตธรรม 2 และอิทธิบาท 4

การนำพุทธจริยธรรมมาปรับใช้กับพนักงานเทศบาลเพราะองค์กรเทศบาลเป็นหน่วยงานบริการและใกล้ชิดกับประชาชน ให้พนักงานปฏิบัติหน้าที่ตามหลักพุทธจริยธรรมจะเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติต่อไป⁴³

สายพิน สะอาดเอี่ยม ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลการวิจัยพบว่า “นักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีเจตคติที่ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนชายและนักเรียนหญิงได้รับความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในลักษณะเดียวกัน”⁴⁴

เพชรธรรม ครูทานาค ได้ศึกษาความคาดหวังเกี่ยวกับ คุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิฑามารดาครูและผู้ใหญ่ทั่วไป ในทัศนะของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน ในโรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีของลูกหลาน บิฑามารดาที่ดี ควรให้เวลากับครอบครัวพอสมควร ครูอาจารย์ไม่ควรลำเอียง ผู้ใหญ่ที่ดีต้องไม่เห็นแก่ตัว การมี

⁴³ สมหวัง สาวิลสิทธิ์, “พุทธจริยธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองร้อยเอ็ด”, สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, อ่างแล้ว, หน้าบทคัดย่อ.

⁴⁴ สายพิน สะอาดเอี่ยม, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์), 2538, หน้า 110.

คุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มที่บ้าน ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ตรงต่อเวลา ซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน ผู้ใหญ่ที่ดีควรสอนเด็กให้เป็นคนดีของสังคม”⁴⁵

จිරพัฒน์ หอมสุวรรณ ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า

- ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบล ในระดับต่ำได้แก่ ระดับการศึกษา การมีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ระดับรายได้และระดับความรู้เกี่ยวกับองค์กรประชาชนที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา
- ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในระดับสูงขึ้น ได้แก่การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่บ้านและปัจจัยด้านที่ตั้งตำบล
- ประเภทของการมีส่วนร่วมที่มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการส่วนการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนแก้ไขปัญหาชุมชน
- อุปสรรคต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนต่อกิจกรรมของสภาตำบล คือระบบอุปถัมภ์ที่คณะกรรมการสภาตำบลมีต่อพ่อค้า ข้าราชการและราษฎรบางกลุ่ม เพราะทำให้ราษฎรมีทัศนคติในทางที่ไม่ดีต่อสภาตำบล นอกจากนี้พบว่ากรณีที่ข้าราชการเข้าไปกำกับควบคุมช่วยเหลือการทำงานของสภาตำบลมีผลทำให้สภาตำบลไม่สามารถพัฒนาศักยภาพให้สูงขึ้น⁴⁶

สมศักดิ์ นิตลาจารย์ ได้ศึกษาทัศนคติของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า

- ด้านความรู้ ความเข้าใจในบทบาทคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลในเขตคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านดีเด่นและไม่ดีเด่นปรากฏว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและความรู้ความเข้าใจของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านยังไม่ถูกต้องชัดเจน

⁴⁵ พชวรรณ ครุฑนาท, “ความคาดหวังเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมสำหรับบิดามารดา ครู และผู้ใหญ่ทั่วไปในทัศนะของครูผู้ปกครอง และนักเรียนใน โรงเรียนราชวินิตมัธยม กรุงเทพมหานคร”, ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร), 2542, หน้าบทคัดย่อ.

⁴⁶ จิระพัฒน์ หอมสุวรรณ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของสภาตำบล : กรณีศึกษาสภาตำบลในเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอน”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2539, หน้าบทคัดย่อ.

- ด้านความคาดหวังในบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลในเขตคณะกรรมการพัฒนาสตรี หมู่บ้านดีเด่นจะคาดหวังในบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านสูงกว่าในเขตไม่ดีเด่น โดยมีความคาดหวังอยู่ในระดับเห็นด้วยเป็นส่วนมาก

- ด้านความเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีในครอบครัวของคณะกรรมการหมู่บ้าน และคณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลในเขตคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านดีเด่นเห็นด้วยสูงกว่าในเขตไม่ดีเด่น โดยมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่ง

- ด้านความเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีทางสังคมและเศรษฐกิจ ของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลในเขตคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านดีเด่นและไม่ดีเด่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย

- ส่วนความเห็นเกี่ยวกับบทบาทสตรีทางการเมืองการปกครองของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลในเขตคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้านดีเด่นและไม่ดีเด่น ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีความเห็นอยู่ในระดับไม่เห็นด้วยถึงเฉย ๆ เป็นส่วนใหญ่ และมีเพียงบทบาทเดียวที่ได้รับการเห็นด้วยคือการเป็นผู้ใหญ่บ้าน⁴⁷

นรา ตรีธัญญา ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการนำหลักธรรมวิชาชีพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า “การนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของนักเรียนในระดับมากมีจำนวนมากที่สุด ร้อยละ 57.80 รองลงมาคือการนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.20 นักเรียนหญิงและนักเรียนชายนำหลักธรรมวิชาพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนหญิงมีระดับการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้มากกว่านักเรียนชาย”⁴⁸

⁴⁷ สมศักดิ์ นัคลาจารย์, “ทัศนะของคณะกรรมการหมู่บ้านและคณะกรรมการสภาตำบลที่มีต่อบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรสงเคราะห์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2533, หน้าบทคัดย่อ.

⁴⁸ นรา ตรีธัญญา, หลักธรรมวิชาชีพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวัน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2524), หน้า 125.

สุวิมล สุวงศ์กาญจนชัย ได้ศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของครูและผู้ปกครอง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า “เพศหญิงและเพศชายมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปรากฏว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทางจริยธรรมด้านบวกมากกว่าเพศชาย และเพศชายมีพฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทางสังคมด้านลบมากกว่าเพศหญิง”⁴⁹

2.4 สรุปกรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้นำหลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่มุ่งเน้นการประพฤติปฏิบัติที่สมควร ถูกต้อง เหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม หรือเป็นกฎที่เป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นเครื่องตัดสินพฤติกรรมของบุคคลว่าเป็นอย่างไร เพราะการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม มาเป็นแนวในการศึกษาวิจัย

หลักจริยธรรมในพระพุทธศาสนามีมากมายหลายข้อแต่ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เบญจศีล คือ รักษากาย วาจา ให้อยู่ในสภาวะปกติเพื่อให้เกิดความคิดความงามในส่วนภายนอก ได้แก่ เว้นจากการฆ่าสัตว์ เว้นจากการลักทรัพย์ เว้นจากการล่วงละเมิดทางกามารมณ์ เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการดื่มสุรา เครื่องคองของเมา
2. เบญจธรรม คือ ให้ปฏิบัติในหลัก 5 ประการแล้ว กาย วาจา ก็จะเรียบร้อยเป็นปกติ ได้แก่ มีเมตตา สัมมาอาชีพ มีการสำรวมในกาม มีวาจาสัตย์หรือสัจวาจา มีสติรอบคอบ
3. พรหมวิหาร คือ ธรรมประจำใจของผู้ประเสริฐหรือผู้มีจิตใจยิ่งใหญ่กว้างขวางดุจพระพรหม 4 อย่าง คือ เมตตา กรุณา มุชิตา อุเบกขา
4. สังคหวัตถุ คือ การปฏิบัติตามหลักสังเคราะห์ หรือธรรมเครื่องยึดเหนี่ยวใจคน และประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี มี 4 อย่าง คือ ทาน ปิยวาจา อุตตจริยา สมานนัตตา
5. อิทธิบาท ธรรมให้ถึงความสำเร็จ ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักธรรมนี้ จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งกิจการนั้น ๆ ซึ่งมี 4 ข้อ คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา

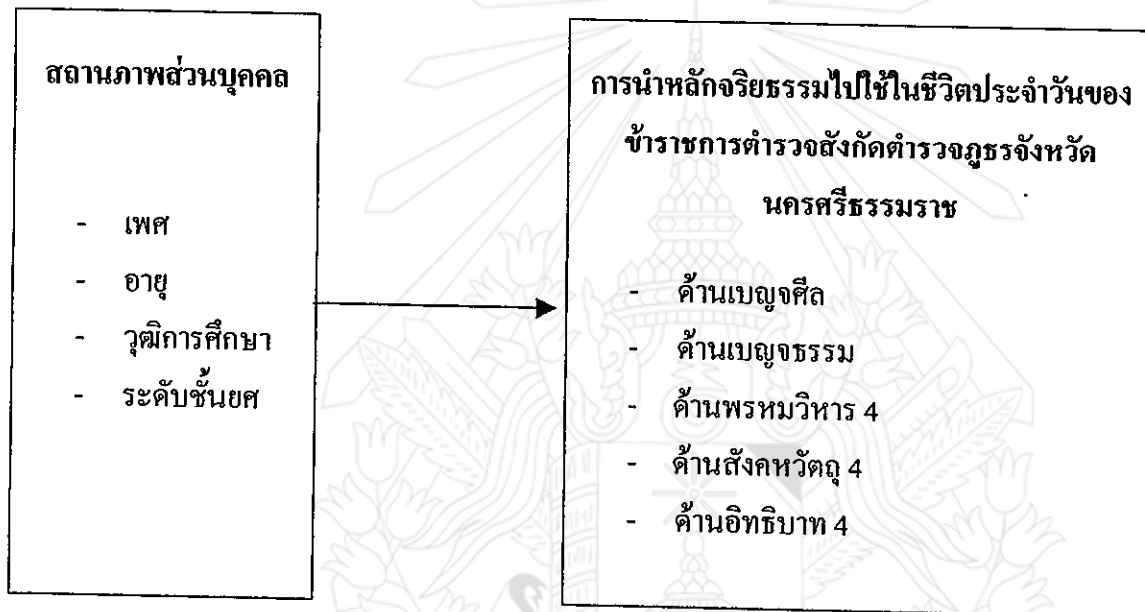
⁴⁹ สุวิมล สุวงศ์กาญจนชัย, “พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมทางสังคมของครูและผู้ปกครอง”, ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย), 2526, หน้าบทคัดย่อ.

จากหลักจริยธรรมในพุทธศาสนาดังกล่าวหากข้าราชการตำรวจได้นำไปประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันแล้ว ย่อมทำให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและผู้อื่น และเป็นหลักธรรมที่จะนำสังคมมนุษย์ให้พัฒนาไปในวิถีทางที่ถูกต้องและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขที่แท้จริงและยั่งยืนแก่ชีวิตและสังคมโดยรวม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิด ดังนี้คือ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารงานวิจัย (Document Study)

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานวิจัยและงานวิชาการเกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยศึกษาจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช โศกราช ห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ

2. การศึกษาภาคสนาม (Field Study)

แบบสอบถาม(Questionnaire) ใช้การแจกและรับคืนแบบสอบถามกับข้าราชการตำรวจเพื่อทราบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 123 คน จากจำนวน 180 คน ซึ่งเลือกมาด้วยวิธีการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) และใช้วิธีการจับฉลาก โดยเขียนหมายเลขตามบัญชีรายชื่อข้าราชการตำรวจจากทะเบียนประวัติข้าราชการตำรวจของตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ลงในแผ่นกระดาษแล้วคลุกเคล้าให้แผ่นกระดาษกระจายปะปนทั่วกันในภาชนะ จากนั้นทำการหยิบหมายเลขเหล่านั้นจนครบตามจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 123 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบมีคำตอบให้เลือก (Check List) โดยสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเบญจศีล 2) ด้านเบญจธรรม 3) ด้านพรหมวิหาร 4) ด้านสังคหวัตถุ 4 และ 5) ด้านอิทธิบาท 4 โดยใช้หลักเกณฑ์การกำหนดมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Opened Form) ซึ่งให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปริกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ(Experts)ตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา หลังจากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปริกษาและผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเลือกเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตามลำดับ ดังนี้

3.4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปแจกจ่ายในวัน เวลา ราชการ ณ ห้องทำงานที่กลุ่มประชากรเป้าหมายทำงานอยู่พร้อมทั้งได้ให้คำแนะนำแก่สมาชิกในการกรอกแบบสอบถามตามข้อมูลที่ให้ไว้ จากจำนวนสมาชิกที่สุ่มตัวอย่างไว้ 123 คน

3.4.2 ผู้วิจัยติดตามและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราชที่ได้รับแจกแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 85

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

3.5.1 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขและสถิติ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ มาดำเนินการตามขั้นตอนการใช้สถิติในการวิเคราะห์ ข้อมูล ดังนี้

1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และ ระดับชั้นยศ วิเคราะห์โดยหาค่าร้อยละ (Percentage)

2) ข้อมูลเกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

การให้คะแนนคำตอบในแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ระดับที่ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้น้อยที่สุดให้	1	คะแนน
ระดับที่ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้น้อยให้	2	คะแนน
ระดับที่ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้ปานกลางให้	3	คะแนน
ระดับที่ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้มากให้	4	คะแนน
ระดับที่ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้มากที่สุดให้	5	คะแนน

การพิจารณาค่าระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก ปานกลาง น้อย โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมาย ดังนี้คือ

ค่าเฉลี่ย 1.0000 – 2.3333 หมายถึง ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.3334 – 3.6667 หมายถึง ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.6668 – 5.0000 หมายถึง ข้าราชการตำรวจนำหลักจริยธรรมไปใช้ ในชีวิตประจำวัน อยู่ในระดับมาก

3) เปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ของข้าราชการตำรวจ สังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ ด้วยการทดสอบค่าที (t - test)

3.5.2 สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐานโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ได้แก่ สถิติพื้นฐาน ดังนี้

1) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ โดยใช้สูตร

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการหา}}{\text{จำนวนทั้งหมด}} \times 100$$

2) ค่าเฉลี่ย (Mean)¹ โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
 N แทน จำนวนประชากร

3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)² โดยใช้สูตร

$$SD = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum x^2$ แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนนทั้งหมด
 $(\sum x)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

¹ ตังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

4) เปรียบเทียบการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน ประกอบด้วยเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และระดับชั้นยศ ด้วยการ ทดสอบค่าที่ (t-test)³ โดยใช้สูตร

$$t = \frac{X_1 - X_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	X_1	แทน	คะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
	X_2	แทน	คะแนนเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	คะแนนแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	คะแนนแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	n_1	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัย เรื่องการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัด ตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้คือ

4.1 สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้คือ

X	แทน	ค่าเฉลี่ย
SD	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็น
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยในรูปตาราง โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระดับชั้นยศ โดยหาค่าร้อยละ ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตอนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระดับชั้นยศ วิเคราะห์เป็นรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตารางที่ 2 - 25

ตอนที่ 3. ผลการเปรียบเทียบ การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธรจังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระดับชั้นยศ โดยใช้ t-test ดังปรากฏในตารางที่ 26 - 29

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

ลำดับที่	สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	ชาย	84	80.77
	หญิง	20	19.23
	รวม	104	100
2	อายุ		
	ต่ำกว่า 40 ปี	40	38.46
	40 ปี หรือสูงกว่า	64	61.54
	รวม	104	100
3	วุฒิการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	45	43.27
	ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	59	56.73
	รวม	104	100
4	ระดับชั้นยศ		
	ชั้นประทวน	79	75.96
	ชั้นสัญญาบัตร	25	24.04
	รวม	104	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือเป็นเพศชาย จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 80.77 และเป็นเพศหญิง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 19.23 มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มากกว่ามีอายุต่ำกว่า 40 ปี คือ มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 และมีอายุต่ำกว่า 40 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 38.46 มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มากกว่ามีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คือมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 56.73 และมีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 43.27 มีระดับชั้นประทวนมากกว่าชั้นสัญญาบัตร คือมีระดับชั้นประทวน จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 75.96 และมีระดับชั้นสัญญาบัตร จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 24.04

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจสังกัดตำรวจภูธร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและระดับชั้นยศ วิเคราะห์เป็นรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังปรากฏในตารางที่ 2-17

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีลของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ

ด้านเบญจศีล	ชาย			หญิง		
	\bar{x}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านละเว้นจากการฆ่า การสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายผู้อื่น	4.62	0.58	มาก	4.80	0.52	มาก
2. ท่านละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น	4.86	0.38	มาก	4.85	0.37	มาก
3. ท่านละเว้นจากการประพฤติดีในกามไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหวนอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น	4.54	0.59	มาก	4.90	0.31	มาก
4. ท่านละเว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายต่อผู้อื่นด้วยวาจา	4.17	0.73	มาก	4.65	0.49	มาก
5. ท่านละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมาอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ	3.99	0.92	มาก	4.75	0.55	มาก
รวม	4.43	0.43	มาก	4.79	0.36	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจเพศชายมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ละเว้นจากการลักขโมยเบียดบังแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือข้อ 5 ละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมาอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ สำหรับข้าราชการตำรวจหญิง มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3 ละเว้นจากการประพฤติผิดในกาม ไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 5 ละเว้นจากการพูดเท็จ โทกหกหลอกลวงไม่ ประทุษร้ายต่อผู้อื่นด้วยวาจา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรมของข้าราชการตำรวจ จำนวนตามเพศ

ด้านเบญจธรรม	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.36	0.69	มาก	4.45	0.51	มาก
2. ท่านประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.57	0.63	มาก	4.85	0.37	มาก
3. ท่านมีความระมัดระวังในการประพฤติผิดทำนองคลองธรรม	4.48	0.59	มาก	4.75	0.55	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีสัจจะ พูดจริง ทำจริง และมีความจริงใจต่อผู้อื่น	4.35	0.59	มาก	4.50	0.69	มาก
5. ท่านเป็นผู้มีความรอบคอบในการพูด คิด และทำ	4.05	0.67	มาก	4.35	0.75	มาก
รวม	4.36	0.46	มาก	4.58	0.42	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 5 เป็นผู้มีความรอบคอบในการพูด คิดและทำ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ อำเภอตามแพศ

ด้านพรหมวิหาร 4	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักความปรารถนาดีต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบประโยชน์และความสุข	4.20	0.69	มาก	4.35	0.75	มาก
2. ท่านใฝ่ใจอยากที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยาก	4.12	0.75	มาก	4.40	0.75	มาก
3. ท่านมีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข	4.29	0.72	มาก	4.50	0.61	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเองและสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ	4.10	0.75	มาก	4.30	0.80	มาก
รวม	4.18	0.60	มาก	4.39	0.70	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 3 มีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 เป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเองและสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ

ด้านสังคหวัตถุ 4	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น	4.10	0.72	มาก	4.15	0.75	มาก
2. ท่านเป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น	3.85	0.61	มาก	4.10	0.64	มาก
3. ท่านเป็นผู้ที่ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวม	3.86	0.66	มาก	4.05	0.69	มาก
4. ท่านวางตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น	4.08	0.68	มาก	4.25	0.72	มาก
รวม	3.97	0.54	มาก	4.14	0.63	มาก

จากตารางที่ 5 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจเพศชาย มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ข้อ 2 เป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น สำหรับข้าราชการตำรวจเพศหญิงมีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4 วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 เป็นผู้ที่ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวม

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามเพศ

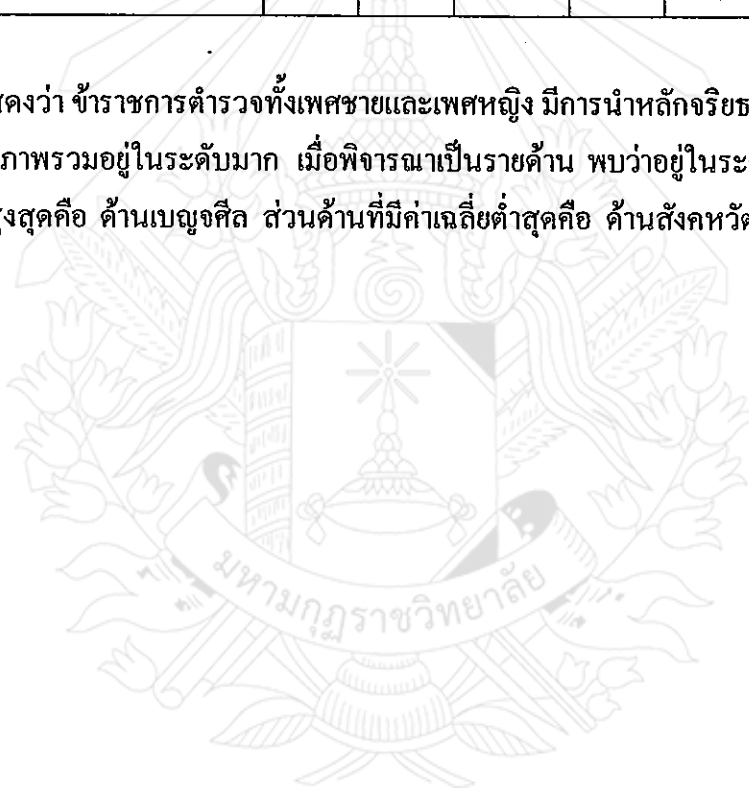
ด้านอิทธิบาท 4	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความยินดี ภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน	4.25	0.79	มาก	4.35	0.59	มาก
2. ท่านมีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน	4.21	0.75	มาก	4.40	0.60	มาก
3. ท่านให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน	4.15	0.78	มาก	4.40	0.60	มาก
4. ท่านใช้สติปัญญา วิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติงานจริง	4.20	0.71	มาก	4.30	0.73	มาก
รวม	4.21	0.67	มาก	4.36	0.58	มาก

จากตารางที่ 6 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจเพศชาย มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 มีความยินดีภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 ให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน สำหรับข้าราชการตำรวจเพศหญิง มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 มีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน และ ข้อ 3 ให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 ใช้สติปัญญา วิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติงาน

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ ในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตามเพศ

การใช้หลักจริยธรรมในชีวิตประจำวัน	ชาย			หญิง		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านเบญจศีล	4.43	0.43	มาก	4.79	0.36	มาก
ด้านเบญจธรรม	4.36	0.46	มาก	4.58	0.42	มาก
ด้านพรหมวิหาร 4	4.18	0.60	มาก	4.39	0.70	มาก
ด้านสังคหวัตถุ 4	3.97	0.54	มาก	4.14	0.63	มาก
ด้านอิทธิบาท 4	4.21	0.67	มาก	4.36	0.58	มาก
รวม	4.23	0.44	มาก	4.45	0.45	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งเพศชายและเพศหญิง มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเบญจศีล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสังคหวัตถุ 4

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีลของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ

ด้านเบญจศีล	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{x}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านละเว้นจากการฆ่า การสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายผู้อื่น	4.60	0.63	มาก	4.69	0.53	มาก
2. ท่านละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น	4.90	0.30	มาก	4.83	0.42	มาก
3. ท่านละเว้นจากการประพฤติดิฉันในกามไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหนอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น	4.63	0.54	มาก	4.59	0.58	มาก
4. ท่านละเว้นจากการพูดเท็จ โทกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายต่อผู้อื่นด้วยวาจา	4.23	0.62	มาก	4.28	0.77	มาก
5. ท่านละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมาอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ	4.23	0.83	มาก	4.08	0.96	มาก
รวม	4.52	0.39	มาก	4.49	0.47	มาก

จากตารางที่ 8 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 ละเว้นจากการ พูดเท็จ โทกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายต่อผู้อื่นด้วยวาจา สำหรับข้าราชการตำรวจ ที่มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย ต่ำสุดคือ ข้อ 5 ละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมาอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรมของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ

ด้านเบญจธรรม	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.43	0.64	มาก	4.34	0.67	มาก
2. ท่านประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.75	0.44	มาก	4.55	0.67	มาก
3. ท่านมีความระมัดระวังในการประพฤติผิดทำนองคลองธรรม	4.50	0.64	มาก	4.55	0.56	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีดีที่จะ พูดจริง ทำจริง และมีความจริงใจต่อผู้อื่น	4.30	0.61	มาก	4.42	0.61	มาก
5. ท่านเป็นผู้มีความรอบคอบในการพูด คิด และทำ	4.15	0.66	มาก	4.08	0.72	มาก
รวม	4.43	0.43	มาก	4.39	0.48	มาก

จากตารางที่ 9 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปีและมีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน ด้านเบญจธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 ประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 5 เป็นผู้มีความรอบคอบในการพูด คิด และทำ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ

ด้านพรหมวิหาร 4	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักความปรารถนาดีต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบประโยชน์และความสุข	4.13	0.72	มาก	4.30	0.68	มาก
2. ท่านใฝ่ใจอยากที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยาก	4.20	0.76	มาก	4.16	0.76	มาก
3. ท่านมีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข	4.35	0.66	มาก	4.31	0.73	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเองและสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ	4.20	0.79	มาก	4.09	0.75	มาก
รวม	4.22	0.67	มาก	4.21	0.59	มาก

จากตารางที่ 10 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3 มีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2 ใฝ่ใจอยากที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยาก สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3 มีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 เป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเองและสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ

ด้านสังคหวัตถุ 4	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น	4.15	0.83	มาก	4.08	0.65	มาก
2. ท่านเป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น	3.83	0.64	มาก	3.94	0.61	มาก
3. ท่านเป็นผู้ที่ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ ของส่วนรวม	3.88	0.72	มาก	3.91	0.64	มาก
4. ท่านวางตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น	4.10	0.67	มาก	4.13	0.70	มาก
รวม	3.99	0.61	มาก	4.01	0.52	มาก

จากตารางที่ 11 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2 เป็นผู้ที่พูดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4 วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 เป็นผู้ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวม

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามอายุ

ด้านอิทธิบาท 4	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความยินดี ภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน	4.18	0.81	มาก	4.33	0.71	มาก
2. ท่านมีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน	4.20	0.79	มาก	4.28	0.68	มาก
3. ท่านให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน	4.13	0.79	มาก	4.25	0.73	มาก
4. ท่านใช้สติปัญญา วิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติจริง	4.10	0.71	มาก	4.30	0.71	มาก
รวม	4.15	0.69	มาก	4.29	0.63	มาก

จากตารางที่ 12 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 มีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 ใช้สติปัญญา วิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติจริง สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 มีความยินดี ภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 ให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันของข้าราชการตำรวจ ในภาพรวมทุกด้าน จำแนกตามอายุ

การใช้หลักจริยธรรมในชีวิตประจำวัน	ต่ำกว่า 40 ปี			40 ปีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
ด้านเบญจศีล	4.52	0.39	มาก	4.49	0.47	มาก
ด้านเบญจธรรม	4.43	0.43	มาก	4.39	0.48	มาก
ด้านพรหมวิหาร 4	4.22	0.67	มาก	4.21	0.59	มาก
ด้านสังคหวัตถุ 4	3.99	0.61	มาก	4.01	0.52	มาก
ด้านอิทธิบาท 4	4.15	0.69	มาก	4.29	0.63	มาก
รวม	4.26	0.47	มาก	4.28	0.44	มาก

จากตารางที่ 13 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งที่มีอายุต่ำกว่า 40 ปี และมีอายุ 40 ปีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านเบญจศีล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านสังคหวัตถุ 4

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ด้านเบญจศีล	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{x}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านละเว้นจากการฆ่า การสังหาร ไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายผู้อื่น	4.60	0.58	มาก	4.69	0.56	มาก
2. ท่านละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิงไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น	4.78	0.47	มาก	4.92	0.28	มาก
3. ท่านละเว้นจากการประพฤตินอกใจในกามไม่ประทุษร้ายต่อของรักของหวงแหวนอันเป็นการทำลายเกียรติภูมิและจิตใจของผู้อื่น	4.51	0.63	มาก	4.68	0.51	มาก
4. ท่านละเว้นจากการพูดเท็จ โกหกหลอกลวง ไม่ประทุษร้ายต่อผู้อื่นด้วยวาจา	4.18	0.81	มาก	4.32	0.63	มาก
5. ท่านละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมาอันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ	4.02	0.94	มาก	4.22	0.89	มาก
รวม	4.42	0.49	มาก	4.57	0.38	มาก

จากตารางที่ 14 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งที่มีวุฒิการศึกษาคต่ำกว่าปริญญาตรี และมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจศีล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อ 2 ละเว้นจากการลักขโมยเบียดเบียนแย่งชิง ไม่ประทุษร้ายต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ข้อ 5 ละเว้นจากการดื่มเครื่องดื่มของเมา อันเป็นเหตุให้เกิดความประมาทเสียหายผิดพลาดเพราะขาดสติ

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ด้านเบญจธรรม	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักใคร่ปรารถนาดีต่อผู้อื่น	4.33	0.67	มาก	4.41	0.65	มาก
2. ท่านประกอบอาชีพและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	4.47	0.73	มาก	4.75	0.44	มาก
3. ท่านมีความระมัดระวังในการประพฤติผิดทำนองคลองธรรม	4.49	0.59	มาก	4.56	0.60	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีสัจจะ พูดจริง ทำจริง และมีความจริงใจต่อผู้อื่น	4.29	0.66	มาก	4.44	0.57	มาก
5. ท่านเป็นผู้มีความรอบคอบในการพูด คิด และทำ	3.98	0.72	มาก	4.20	0.66	มาก
รวม	4.31	0.49	มาก	4.47	0.42	มาก

จากตารางที่ 15 แสดงว่าข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิการศึกษาค่าต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3 มีการระมัดระวังในการประพฤติผิดทำนองคลองธรรม ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 5 เป็นผู้มีความรอบคอบในการ พูด คิด และทำ สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านเบญจธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ประกอบอาชีพ และปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 เป็นผู้มีความรอบคอบในการ พูด คิด และทำ

ตารางที่ 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ด้านพรหมวิหาร 4	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความรักความปรารถนาดีต้องการช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบประโยชน์และความสุข	4.09	0.73	มาก	4.34	0.66	มาก
2. ท่านใฝ่ใจอยากที่จะช่วยเหลือให้ผู้อื่นพ้นจากความทุกข์ยาก	4.02	0.81	มาก	4.29	0.70	มาก
3. ท่านมีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดีมีสุข	4.24	0.80	มาก	4.39	0.62	มาก
4. ท่านเป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเองและสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ	4.02	0.75	มาก	4.22	0.77	มาก
รวม	4.09	0.67	มาก	4.31	0.57	มาก

จากตารางที่ 16 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจทั้งที่มีวุฒิการศึกษาค่าต่ำกว่าปริญญาตรีและมีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มี การนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านพรหมวิหาร 4 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3 มีความเบิกบานพลอยยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นอยู่ดี มีสุข ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 เป็นผู้มีใจเป็นกลางเมื่อเห็นผู้อื่นจะได้รับผลดีหรือผลชั่วที่เป็นผู้ก่อขึ้นเอง และสมควรแก่เหตุที่จะได้รับ

ตารางที่ 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 ของข้าราชการตำรวจ จำนวนตามวุฒิการศึกษา

ด้านสังคหวัตถุ 4	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น	3.93	0.75	มาก	4.24	0.68	มาก
2. ท่านเป็นผู้ที่พุดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น	3.76	0.61	มาก	4.00	0.62	มาก
3. ท่านเป็นผู้ที่ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่างๆ ของส่วนรวม	3.80	0.69	มาก	3.97	0.64	มาก
4. ท่านวางตัวเสมอต้นเสมอปลายให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น	3.98	0.69	มาก	4.22	0.67	มาก
รวม	3.87	0.54	มาก	4.11	0.55	มาก

จากตารางที่ 17 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิมัธยมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 4 วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความเสมอภาคต่อเพื่อนร่วมงานและต่อบุคคลอื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 2 เป็นผู้ที่พุดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อยกับผู้อื่น สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิมัธยมศึกษาปริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านสังคหวัตถุ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 เป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์แก่ผู้อื่น ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 เป็นผู้ขวนขวายช่วยเหลือกิจการต่าง ๆ ของส่วนรวม

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 ของข้าราชการตำรวจ จำแนกตามวุฒิการศึกษา

ด้านอิทธิบาท 4	ต่ำกว่าปริญญาตรี			ปริญญาตรีหรือสูงกว่า		
	\bar{X}	SD	ระดับ	\bar{X}	SD	ระดับ
1. ท่านมีความยินดี ภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน	4.24	0.71	มาก	4.29	0.79	มาก
2. ท่านมีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน	4.11	0.71	มาก	4.36	0.71	มาก
3. ท่านให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน	4.04	0.77	มาก	4.32	0.73	มาก
4. ท่านใช้สติปัญญา วิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติจริง	4.18	0.65	มาก	4.25	0.76	มาก
รวม	4.14	0.63	มาก	4.31	0.67	มาก

จากตารางที่ 18 แสดงว่า ข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิการศึกษิต่ำกว่าปริญญาตรี มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1 มีความยินดี ภาคภูมิใจต่องานที่ท่านทำในปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 3 ให้ความสนใจเอาใจใส่และอุทิศเวลาให้กับการปฏิบัติงาน สำหรับข้าราชการตำรวจที่มีวุฒิการศึกษاپริญญาตรีหรือสูงกว่า มีการนำหลักจริยธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวันด้านอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2 มีความมานะพยายามในการปฏิบัติงานในปัจจุบัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ข้อ 4 ใช้สติปัญญาวิเคราะห์งาน ตรวจสอบงานที่ได้รับมอบหมายก่อนลงมือปฏิบัติจริง